

ULF-avtal

Utveckling, Lärande, Forskning? Slutrapport från genomlysningen av försöksverksamheten med ULF-avtal i Umeå-noden

Malin Benerdal, Sara Cervantes, Anna-Karin Westman & Björn Ahlström

2022-02-28

Förord

Föreliggande rapport är en av sju rapporter som presenteras inom ramen för en genomlysning av Umeå-nodens ULF försöksverksamhet.

Sedan ett beslut den 9 mars 2017 (U2015/03573/UH, U2017/01129/UH) har regeringen uppdragit åt Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet och Karlstads universitet att planera och genomföra en försöksverksamhet i syfte att utveckla och pröva olika modeller för samverkan mellan lärosäten och huvudmän inom skolväsendet avseende praktisknära forskning. Var och en av de fyra ovan nämnda universiteten utgör alla "noder" till vilka andra lärosäten med lärarutbildning i Sverige har anslutits. Försöksverksamheten har fått namnet ULF - Utveckling, Lärande, Forskning, och ska bidra till en stärkt vetenskaplig grund i skolväsendet liksom i lärar- och förskollärarytbildningarna. I Umeå-noden ingår utöver Umeå universitet ytterligare fem lärosäten: Luleå tekniska universitet, Mittuniversitetet, Högskolan Dalarna, Mälardalens högskola och Örebro universitet. Samtliga lärosäten samverkar i sin tur med olika skolhuvudmän.

Under 2020, när försöksverksamheten började gå över i en operativ slutfas och parterna genom samverkansstrukturerna börjat sätta konkreta forsknings- och utvecklingsprojekt, utlystes ett genomlysningsuppdrag för försöksverksamheten i Umeå-noden. Anställda vid någon av de sex medverkande lärosäten kunde söka uppdraget. I juni 2020 beslutades att genomlysargruppen skulle bestå av projektledare Sara Cervantes, Luleå tekniska universitet, Björn Ahlström, Umeå universitet, Malin Benerdal, Örebro universitet/Umeå universitet och Anna-Karin Westman, Mittuniversitetet.

Genomlysningen syftar till att undersöka hur respektive lärosäte skapar förutsättningar för att bedriva försöksverksamhet med ULF-avtal inom ramen för nodens gemensamma utgångspunkter, samt har identifierat övergripande hinder och möjligheter till samverkan mellan lärosäte och skola på ett mer generellt plan inom Umeå-noden. Uppdraget har utformats enligt en formativ ansats där forskarna i genomlysargruppen gett regelbunden återkoppling till Umeå-nodens kontinuerliga utvecklingsarbete. Enligt regeringens beslut i april 2021 kommer försöksverksamheten att permanentas från och med 2025, och perioden 2022–2024 kommer att bli en övergång från försöksverksamhet till en permanent ULF-verksamhet.

Genomlysargruppen har skrivit en rapport per lärosäte samt en sammanfattande rapport som behandlar Umeå-nodens samverkansmodell och skillnader och likheter mellan nodens lärosäten.

Lars-Erik Lauritz, Föreståndare för Lärarhögskolan
Umeå universitet den 28 februari 2022

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Bakgrund.....	2
Om genomlysaruppdraget.....	3
Rapportens syfte, frågeställningar och upplägg.....	4
Teoretiska utgångspunkter.....	5
Material och genomförande.....	10
Materialinsamling.....	10
Intervjuer.....	11
Enkäter.....	11
Dialogforum med skolhuvudmannarepresentanter.....	12
Umeånoden: ett decentraliserat och dialogfokuserat nodbygge	14
Uppdragstolkning och ULF-planen.....	14
Decentraliserade arbetsprocesser – uppföljning och kontroll?	15
Sammanfattningsvis	17
Realiseringen av ULF	18
Struktur.....	18
Kultur.....	20
Politik.....	23
Individ	25
Utfall	26
Aktiviteter.....	26
Avtal med skolhuvudmän	26
Enskilda uppdrag inom ULF-verksamheten.....	27
Vad har aktiviteterna lett till?.....	27
Övergripande hinder och möjligheter	30
Diskussion.....	32
Metoddiskussion	32
Avslutande diskussion.....	33
Referenser.....	36
Bilagor.....	38
Bilaga 1 Enkät Skolhuvudmän.....	38
Bilaga 2 Enkät Lärosäten.....	40

Sammanfattning

Hösten 2020 påbörjades en genomlysning av Umeå-nodens försöksverksamhet ULF-avtal (Utveckling, Lärande, Forskning). Genomlysningens syfte var att undersöka hur respektive lärosäte skapar förutsättningar för ULF:s försöksverksamhet med utgångspunkt från nodens gemensamma ställningstaganden som uttryck i nodens ULF-plan; samt identifiera övergripande hinder och möjligheter till samverkan mellan lärosäte och skolhuvudmän inom ramen för utgångspunkterna. I föreliggande rapport redogörs för Umeå-nodens försöksverksamhet ULF ur ett generellt perspektiv, där en samlad bild av lärosätens arbete med ULF och generella hinder och möjligheter för samverkan synliggörs. Rapporten är en av sju rapporter som författats i genomlysningen, övriga rapporter berör respektive lärosätes ULF-verksamhet. Till Umeå-noden är utöver Umeå universitet, fem lärosäten knutna; Luleå Tekniska Universitet (LTU), Mittuniversitetet (MIUN), Örebro Universitet (ORU), Mälardalens Högskola (MDH) och Högskolan i Dalarna (HDA). Materialinsamlingen har skett via enkäter, intervjuer och gruppintervjuer med lärosätesrepresentanter och dialogforum med skolhuvudmannarepresentanter.

Analysen av resultatet har utgått från en organisationsteoretisk modell där bland annat aspekter som struktur, kultur och politik lyfts fram. I Umeå-nodens ULF-plan framhålls vikten av; att testa olika samverkansmodeller, utgå från ett symmetriskt komplementärt förhållningssätt, att skolans behov ska vara vägledande, praktisknära forskning av kvalitet och i nära samverkan med verksamhetsutveckling och att lärarutbildningen involveras i försöksverksamheten. Resultatet indikerar att det finns utmaningar och möjligheter relaterade till samtliga områden i ULF-planen. ULF-arbetet i noden genomsyras att ett undersökande förhållningssätt, med låg grad av styrning och hög grad av delaktighet och inflytande. Det finns en ambition och vilja att samverka och föra dialog, där professioner, kompetenser och erfarenheter tas tillvara. Ambitionen angående symmetrisk komplementär samverkan är sympatisk, samtidigt finns det i samverkan inbyggda gränser och asymmetri där olika praktiker har skilda auktoritet. Den struktur, kultur och politik som genomsyrar lärosätens och skolhuvudmannens ULF-arbete får betydelse och påverkar konstruktionerna av ULF-verksamheten, samverkansgränserna och de utmaningar och möjligheter som framträder.

Inledning

De senaste åren har ett större fokus lagts mot att stärka skolans och lärarutbildningens vetenskapliga grund i den politiska retoriken. I skollagen (SFS 2010:800) anges att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet (kap 1, 5§). Försöksverksamheten ULF, som denna genomlysning fokuserar, kan utifrån regeringsbeslutets formuleringar, förstås som ett sätt att stärka ambitionen mot detta.

Bakgrund

2017 gav regeringen de fyra lärosätena i Uppsala, Göteborg, Umeå och Karlstad i uppdrag att leda arbetet med att "utveckla och pröva olika modeller för samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktiktäna forskning" (Regeringsbeslut U2015/03573/UH, U2017/01129/UH). Regeringsbeslutet angav att försöksverksamheten "ska bidra till en stärkt vetenskaplig grund i lärar- och förskollärarytbildningarna och i skolväsendet". Det angavs också att de ansvariga lärosätena skulle samverka med andra universitet och högskolor¹ och att försöksverksamheten skulle utformas och genomföras i samverkan mellan ansvariga lärosäten, deltagande lärosäten och skolhuvudmän². Arbetet organiserades inom så kallade noder med lärosäten kopplade till ett av de nodansvariga lärosätena. Sammantaget omfattar det 25 lärosäten.

Försöksverksamheten kom att benämnas ULF-avtal inom den samordnande nationella gruppen, vilket delvis handlar om ambitionen att "föra tankarna till läkarnas ALF-avtal som finns inom hälso- och sjukvården och som varit förebild för ULF" (Ulfavtal.se). ULF är en akronym uppbyggd av första bokstaven i de tre centrala begreppen: Utveckling, Lärande, Forskning. Den nationella hemsidan anger att målen med ULF-avtal är:

Målet är att ta fram en infrastruktur med långsiktigt hållbara samverkansmodeller mellan akademi och skolhuvudmän, för att stärka den vetenskapliga grunden och det vetenskapliga förhållningssättet i skolan. När teori och praktik vävs tätare ihop stärks även lärarutbildningen - dels genom en mer relevant kunskapsbas och dels genom ökade möjligheter för studenter att vara del av skolans forskning- och utvecklingsmiljöer.

Samverkansmodellerna ska leda till forskning som är relevant för skolan genom att yrkesgrupper inom skolan ska kunna ta initiativ till forskning, inte bara forskare inom akademien. Efter försöksverksamhetens slut ska framgångsrika samverkansmodeller kunna permanentas och börja användas nationellt. Visionen är att samverkansmodellerna ska vara grunden för professionellas yrkesutövning inom skolan och för lärarutbildningen (Ulfavtal.se).

Inom Umeå-noden bearbetades dessa skrivningar ytterligare i en gemensam grupp med representanter från deltagande lärosäten. Till Umeå-noden är, förutom Umeå universitet, fem lärosäten kopplade: Luleå Tekniska Universitet (LTU), Mittuniversitetet (MIUN), Örebro Universitet (ORU), Mälardalens högskola³ (MDH), och Högskolan i Dalarna (HDA).

Representanter från dessa lärosäten har utgjort en "lärosätesgrupp" där försöksverksamheten har diskuterats och behandlats på olika sätt. Bland annat genom utarbetandet av en så kallad

---

¹ Hädanefter används lärosäte som gemensamt begrepp för universitet och högskolor.

² Skolhuvudmän omfattar samtliga skolformer, det innebär att när vi skriver skola kan även exempelvis förskola omfattas.

³ 1:a januari 2022 blev Mälardalens högskola ett universitet. Under själva genomlysningsprocessen var de dock en högskola vilket också gör att vi använder högskola som begrepp genomgående i denna rapport.

ULF-plan. Detta processdokument anger bland annat de gemensamma utgångspunkterna för nodens arbete. De ”grundläggande ställningstagandena” uttrycks i ULF-planen vara att:

- ”Försöksverksamheten handlar inte primärt om att fördela medel till praktiktära forskning, utan om att utveckla, pröva och utvärdera nya samverkande modeller som främjar praktiktära forskning.
- Verksamheten genomförs i likvärdig symmetrisk och komplementär samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten (Benämningen skola används om alla skolformer som enligt skollagen (2015:482) ryms inom skolväsendet, här inkluderas exempelvis förskola, grundsärskola och kommunal vuxenutbildning. Med lärare avser vi nedan all skolpersonal som direkt eller indirekt arbetar med undervisning, inklusive t ex förskollärare och skolledare.).
- Skolans behov vägleder forskningens specifika inriktningar och aktiviteter.
- Den praktiktära forskningen sker i samverkan med verksamhetsutveckling.
- Den praktiktära forskningen är utbildningsvetenskaplig och uppfyller sedvanliga kvalitetskriterier för vetenskaplig forskning.
- Lärarutbildningen involveras i försöksverksamheten.
- Engagemang och medfinansiering förväntas av deltagande parter.” (Umeå universitet 2020a, s 1).

Om genomlysarpuppdraget

Under våren 2020 utlyste Umeå-noden ett genomlysningsuppdrag för ULF-försöksverksamheten. Anställda vid något av de sex medverkande lärosätena kunde söka det arton månader långa uppdraget. Efter beslut i juni kunde vi i september samma år påbörja arbetet. Projektledare Sara Cervantes, Luleå tekniska universitet, Björn Ahlström, Umeå universitet, Malin Benerdal, Örebro universitet/Umeå universitet och Anna-Karin Westman, Mittuniversitetet är de som utgör genomlysargruppen.

Uppdraget var relativt löst formulerat med utrymme för genomlysargruppen att inrikta sig på relevanta och intressanta aspekter som uppdragades i arbetet. En kontinuerlig dialog kring arbetet och processen med genomlysningen har dock förts med uppdragsgivarna, lärosätessgruppen, bestående av representanter från respektive lärosäte. Uppdraget formulerades i utlysningstexten som att:

I första hand genomlysna och analysera hur respektive lärosäte skapar förutsättningar för att bedriva försöksverksamhet med ULF-avtal inom ramen för nodens gemensamma utgångspunkter. I andra hand att identifiera övergripande hinder och möjligheter till samverkan mellan lärosäte och skolan på ett mer generellt plan, inom Umeå-noden. (Umeå universitet, 2020b)

I genomförandet av uppdraget har vi fokuserat på två parter: skolhuvudmän och lärosäten och har strävat efter att samla in synpunkter, upplevelser, erfarenheter och tankar från representanter från respektive part i anslutning till alla sex medverkande lärosäten. Rapporteringen av uppdraget omfattade inledningsvis författande av sju rapporter, en lärosätesrapport för respektive lärosäte och en sammanfattande rapport med en jämförande ambition där övergripande skillnader och likheter mellan lärosätenas ULF-verksamhet samt övergripande hinder och möjligheter till samverkan adresseras. Efter önskemål från uppdragsgivarna har en delrapport författats och redan avrapporterats där skolhuvudmännens perspektiv är i fokus (Ahlström et al., 2021).

Vi har alla varit delaktiga i alla aspekter av genomlysningsarbetet och dess olika delar och faser men i varierande grad i relation till de olika lärosätena. Då vi i genomlysargruppen är anställda vid lärosätena vars verksamhet vi ska genomlysna har vi strävat efter att ta huvudansvar för

datainsamling i form av intervjuer och författande av rapporter för ett annat lärosäte än det vi själva är verksamma vid.

Rapportens syfte, frågeställningar och upplägg

I denna rapport är syftet att undersöka likheter och skillnader i lärosätenas arbete med försöksverksamheten ULF-avtal och analysera övergripande hinder och möjligheter till samverkan mellan lärosäte och skolhuvudmän inom ramen för Umeå-nodens arbete. Följande frågeställningar har utgjort utgångspunkter för rapporten:

- Hur har försöksverksamheten med ULF organiserats och arbetats med inom noden?
- Vilka övergripande mönster framträder i lärosätenas processer och arbete med att realisera ULF i relation till struktur, kultur och politik?
- Vilka övergripande hinder och möjligheter till samverkan kan identifieras utifrån försöksverksamheten vid lärosätena inom noden?

I arbetet med att framställa denna slutrapport har lärosätesrapporterna (Ahlström et al., 2022a; 2022b; Benerdal et al., 2022; Cervantes et al., 2022a; 2022b; Westman et al., 2022) samt delrapporten om skolhuvudmännens perspektiv (Ahlström et al., 2021) utgjort utgångspunkt. Både i relation till det teoretiska raster som nyttjats men också i relation till de analyser och slutsatser som dras i respektive rapport och som här kopplas samman för ett helhetsperspektiv.

Teoretiska utgångspunkter

I genomlysningsarbetet har vi diskuterat flertalet olika metaforer och perspektiv kring hur vi kan förstå och förklara vad som sker i de olika sammanhangen som ingår i Umeå-nodens ULF-försöksverksamhet. Vi har strävat efter att konstruera en gemensam ram att förhålla oss till trots de skilda och varierande bilder och berättelser som vi mötts av vid de sex lärosätena och de skolhuvudmän som är knutna till dem. Det handlar om allt från hur de valt att organisera för försöksverksamheten och vilka personer som är inblandade i arbetet och hur; till de aktiviteter som skapats och olika sätt att samverka med skolhuvudmän. Det handlar inte heller enbart om det som sker inom lärosäten, hos skolhuvudmän och i mötet dem emellan. ULF är en större apparat än enbart det som sker inom Umeå-noden. Den pågående processen med att definiera och rama in vad ULF faktiskt är och ska vara framgent – samtidigt som ULF-arbete sker i den förlängda verksamheten – innebär att genomlysningen endast kan ge en periodiserad bild av hur ULF uttrycks och verkar vid respektive lärosäte under en viss tidpunkt, och likaså gällande nodens arbete som en helhet. Samtidigt som huvudfokus i genomlysningen varit arbetet och processerna vid respektive lärosäte kan vi konstatera att ULF som fenomen finns i ett större sammanhang. ULF kan ses som en del i en större politisk apparat som kan kopplas till olika skolförbättringslösningar som relateras till diskurser om en skola i kris (Nordin, 2014). Men också som en del i att stärka forskningens relevans för skolans professionella liksom forskningsbasen i lärarutbildningen som återkommande framhållits alltför svag (Benerdal, 2022), och därigenom stärka förutsättningarna för att kunna realisera skollagens skrivningar om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I regeringsuppdraget gällande ULF betonas ”långsiktiga modeller för samverkan” (Regeringsbeslut U2015/03573/UH, U2017/01129/UH). Samverkan ses ofta som en lösning på svåra samhällsproblem (Mörndal, 2018) och ULF kan relateras till andra satsningar som också betonar samverkan på skolområdet, exempelvis den nationella satsningen Samverkan för Bästa Skola (SBS) (Skolverket, 2022). SBS är ett exempel på hur skolutveckling styrs genom samverkan (Håård, 2021). Samverkan som fenomen ligger i tiden, och har positiva konnotationer och kan, liksom andra begrepp som exempelvis utveckling tas för givna eller självklara utan att problematiseras. Mörndal (2018) menar att i de många florerande definitionerna av samverkan finns gemensamhet i att det är skilda organisationer som arbetar gränsöverskridande i riktning mot ett gemensamt mål (Mörndal, 2018). Tidsaspekten är avgörande i begreppsförståelsen, liksom att det finns en långsiktighet där de samverkande parterna tjänar på att samverka (Mörndal, 2018).

I forskning däremot beskrivs samverkan som utmanande och problematiskt, till skillnad från den samhälleliga diskursen. När olika parter med (ofta) olika kompetenser, kunskaper, organisationskulturer, rutiner och syften ska arbeta mot ett gemensamt mål krävs därför att ingående parter möts och förhåller sig till gränser i relation till samverkanspraktiken (Mörndal, 2018; Löfström, 2001). I samverkansprojekt möts samverkande aktörers gränssättande regler, normer och metoder till vilka de olika aktörerna behöver förhålla sig och som utgör själva grunden för samverkan (Löfström, 2010). Det rör sig om den egna organisationens gränser, samverkanspartens gränser (Löfström, 2010), och gränser mellan professioner (Mörndal, 2018). Existerande gränser utgör utmanande aspekter för samverkan; men samverkan innebär också att nya samverkansgränser konstrueras, och resultatet av samverkan är beroende av de konstruerande gränserna och hur dessa hanteras (Löfström, 2010). Konstruerandet av gränser kan dock innebära att skillnader förstärks eller vidmakthålls och vikten av att mötas framträder som avgörande för att uppnå gränsöverskridande aktiviteter (Löfström, 2010). Tillit, kommunikation och förtroende är därför avgörande för hur utmaningar kan hanteras (Mörndal, 2018). Samtidigt finns det i samverkan en asymmetrisk aspekt där olika praktiker har olika auktoritet, och där det existerar olika beroendeförhållanden (Löfström, 2001). En viktig aspekt

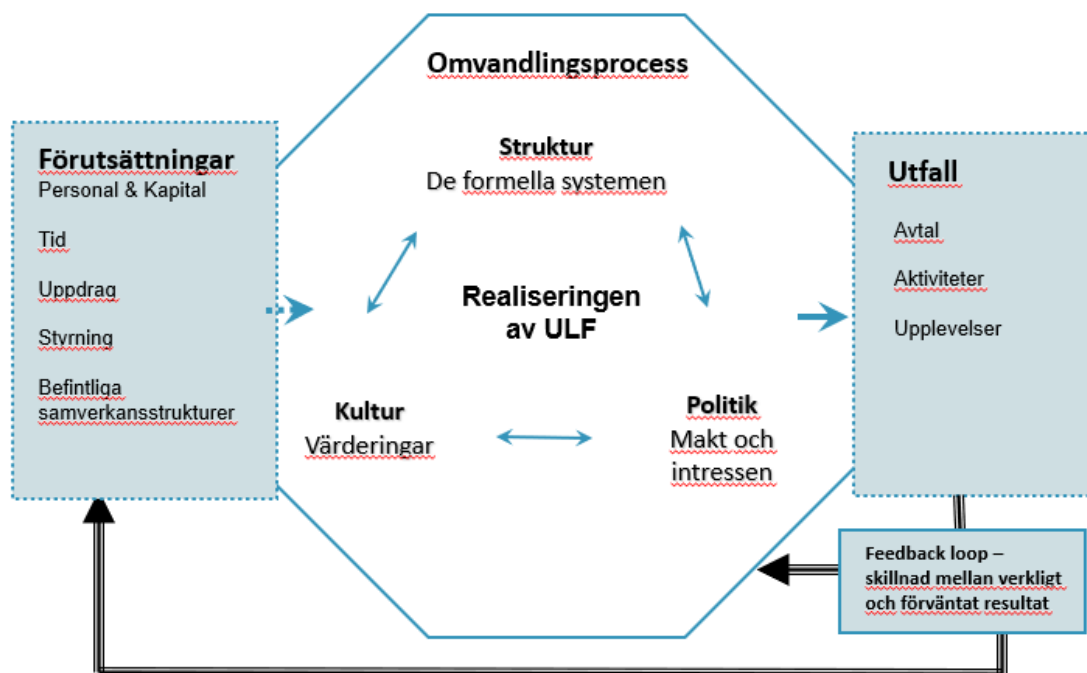
för samverkan är att de samverkande parterna har, eller utvecklar kunskaper om varandras praktiker, för att på så sätt skapa förståelse för varandras gränser och aktiviteter (Mörndal, 2018).

Ett led i förståelse handlar om tolkning. Vi har valt att luta oss mot både den läroplansteoretiska och policyanalytiska ingången kring tolkning av policys i olika led och kontexter för att sätta ULF i ett sammanhang och vår förståelse för tolkningar och deras manifesteringar. Vi har antagit ett perspektiv som tar fasta på, och synliggör, det faktum att ULF-uppdraget behöver tolkas och förstås i flertalet led. Implicit finns en styrkedja som handlar om den nationella nivån i form av utbildningsdepartementet som gett uppdraget, och de äskande lärosätena som fått uppdraget och förenas i en nationell samordningsgrupp. Därefter sker en tolkning på respektive nodansvarigt lärosäte i relation till de lärosäten som kom att ingå i noden. Det innebär att ULF kan bli olika saker inom respektive nod, och i praktiken kan ULF också innebära olika saker vid respektive lärosäte. I detta sammanhang kan läroplansteorin vara fruktbar. Läroplansteorin begreppsliggör skolans styrning i termer av en formuleringsarena på nationell nivå som utformar riktlinjerna och definierar både problem och mål (Lundgren, 1979; Lindensjö & Lundgren, 2000) som ska realiseras på en lokal nivå genom att lärare och rektorer, och lärosätesaktörer i detta fall, konkretiserar och utför arbetet (realiseringsarenan). Men en viktig poäng är att det sker tolkningar och anpassningar av de nationella riktlinjerna och skrivningarna utifrån den kontext som de ska realiseras inom. Därför blir det också centralt att undersöka hur aktörerna gör för att tolka, översätta och iscensätta nationella riktlinjer eller policys (se Ball et al., 2012) vilket vi i genomlysningen gör genom att betrakta dessa processer ur ett systemteoretiskt perspektiv (Hoy & Miskel, 2008).

I ULF-sammanhanget finns det flera led och sammanhang av processande av vad ULF innebär och ska vara. Som redogjordes ovan finns en nationellt politiskt beslutad satsning och uppdrag till försöksverksamhet där fyra lärosäten är nod-ansvariga. De har ett gemensamt utrymme att tolka uppdraget, och i nästa led sker tolkning och realisering inom noden, tillsammans med andra lärosäten och eventuella andra parter som kan vara med i det sammanhanget. Inom Umeå-noden har detta arbete skett tillsammans med de fem övriga medverkande lärosätena. Samtidigt fortsätter kontakterna inom den nationella samordningsgruppen vilket också ger input till arbetet liksom de lärosätesspecifika kulturer och tidigare erfarenheter som ger inspel till det gemensamma strävandet att "landa" i ett gemensamt förhållningssätt. Ytterligare tolknings-sammanhang framträder exempelvis i avtalsskrivande mellan Umeå universitet och de medverkande lärosätena och därefter på de enskilda lärosätena och arbetet med att förverkliga och införliva vad man åtagit sig att göra. Detta kan ske enbart inom lärosätet men också tillsammans med skolhuvudmannarepresentanter eller andra samlade organ/funktioner som representerar skolhuvudmän. Ytterligare tolkningsarbete sker i konkreta aktiviteter på olika sätt, exempelvis genom avtalsskrivande mellan enskilda lärosäten och skolhuvudmän, eller i samband med workshops där både lärosätesaktörer och aktörer från olika nivåer från skolhuvudmannasidan kan vara delaktiga. Vi betraktar dessa tolkande tillfällen som kontextualiserade. De sker inte i ett vakuum, och kan samtidigt förstås som konstant pågående i det som vi väljer att beskriva som "arbetet", "görandet" eller "realiserandet" av ULF-försöksverksamheten inom Umeå-noden, hos lärosätena och skolhuvudmännen och skärningspunkterna dem emellan.

För analysen av processerna och ULF-arbetet vid lärosätena har vi utgått från Hoy och Miskels (2008) organisationsmodell i ett systemteoretiskt perspektiv. Fokus i modellen ligger på omvandlingsprocessen, och där olika system möts och utmanas i relation till varandra. I originalmodellen handlar det om struktursystem som innefattar byråkratiska förväntningar,

kultursystem som innefattar delade inriktningar, politiska system som innefattar maktrelationer och individuella system som inrymmer kognition och motivation (Hoy & Miskel, 2008). I vår anpassning (se figur 1 nedan) plockade vi i lärosätetsrapporterna bort individperspektivet för att vi ville se på ULF utifrån ett organiseringsperspektiv där individ inte blir en tydlig del. Varken i relation till organisering men inte heller i relation till det uppdrag som givits för genomlysningen.

Figur 1. Omvandlingsprocessen i realiseringen av ULF. Bearbetad figur utifrån Hoy & Miskel, 2008, s 24.

Till vänster i organisationsmodellen anges de förutsättningar skolan har för sin verksamhet. I vår applicering av modellen handlar det om lärosätets förutsättningar så som personal och kapital, tid, hur uppdraget hanterats, styrning och befintliga samverkansarenor med skolhuvudmän. Variationer i dessa antas påverka omvandlingsprocessen. I oktogenen, i centrum av modellen, finns de inomorganisatoriska delarna struktur, kultur och politik. Inom ramen för denna rapport är det inte endast de inomorganisatoriska delarna vid lärosätet som är i fokus utan också mötet med en annan verksamhet, skolhuvudmännen.

Struktur omfattar i modellen form och byråkratiska förväntningar vilket tar sig uttryck som skyldigheter och formella krav inom organisationen baserade på exempelvis position, regler, och specialisering (Hoy & Miskel, 2008). En organisationsstruktur kan beskrivas som en ritning eller en plan över förväntningsmönster och social interaktion inom organisationen men också mellan organisationen och externa aktörer (Bolman & Deal, 1997). För ULF-försöksverksamheten är denna aspekt central eftersom hela uppdraget handlar om att skapa nya modeller för samverkan mellan lärosäte och skolhuvudmän. I genomlysningen tillämpas detta genom att vi undersöker hur ULF-arbetet organiseras, i vilka forum ULF behandlas, hur arbetsfördelning, beslutsordning och hur organisationen kopplas till lärosätets formella beslutsorgan. Det handlar också om representativitet från skolhuvudmännen, vilka som är delaktiga och hur. Men struktur relaterar också till den interna miljön, om förväntningar och roller (Hoy & Miskel, 2008). Hur aktörer kan navigera och agera påverkas av strukturella ramarna som möjliggör eller omöjliggör vissa saker eller handlingsalternativ (Ahlberg, 2001). I en försöksverksamhet kan det också vara av vikt att

påminna sig om att det vid tider av förändring ofta är organisationsstrukturen som förändras först, eller fokuseras på främst, snarare än mer svårarbetade men relaterade aspekter som kultur (Höög, Johansson & Olofsson, 2005).

Kultur avser de grundläggande värderingar, normer och synsätt som präglar organisationen. Kultur kan vara analytiskt svårångat, ibland framstå osynligt och riskerar därför också att uppfattas som något abstrakt. Ett sätt att beskriva kultur är dock att det handlar om föreställningar och innebörder som delas av en specifik grupp. I kärnan av kulturen ligger värderingar vilka vi lär oss och socialiseras in i. I ett större perspektiv gäller det i samhället i stort, och mer relevant för denna rapport inom de organisationer vi verkar i (Hofstede, 1991). Organisationskultur fungerar därmed vägledande för människor i sitt handlande och hur de relaterar till sin omgivning kopplat till den verksamhet eller organisation man tillhör (Alvesson & Björkman, 1992). I genomlysningen har vi inte haft möjlighet att tränga in på djupet gällande befintlig kultur och normer, men sådant som värderingar och synsätt på olika aspekter av ULF-arbetet och ULF-verksamheten och dess organisering har vi på olika sätt fått tillgång till, både från lärosätesrepresentanter och skolhuvudmannarepresentanter vilket utgör grunden för vår analys av kultur. I samverkan mellan olika verksamheter kan en utmaning vara att det finns olika organisationskulturer som möts. Kulturer är inte statiska, de är förändringsbara även om de ofta beskrivs som trögrörliga. Förändringsarbete förstås därmed också som något tidskrävande. Vår utgångspunkt är dock att kultur är dialektisk, vilket innebär att de som befinner sig i en given verksamhet som präglas av gemensamma grundläggande värderingar inte bara betraktas som kulturbärare, utan också subjekt som skapar och återskapar värderingar. Det innebär vidare att alla som befinner sig inom ramen för en verksamhet och tillhörande en viss kultur också kan betraktas som förändringsagenter. I mötet mellan lärosäte och skolhuvudmän finns det en risk att det blir kulturella krockar givet de olika verksamheternas struktur, syfte, roll och mål. Det är därför viktigt att skapa en förståelse för varandras organisationer och att om det skall kunna byggas långsiktiga samverkansstrukturer krävs en pågående dialog mellan lärosäten och huvudmän (se Ahlström et al., 2021).

Politik handlar om makt och intressen. Det handlar om vilka som berörs och ges plats, vilka intressen som blir framträdande och maktförhållanden mellan olika intressen och aktörer. Det kan handla om maktrelationer inom lärosätet respektive skolhuvudmän, men också maktrelationer mellan lärosäte och skolhuvudmän. Med andra ord beskriver denna del av modellen olika friktionsytor eller potentiella konflikter inom ramen för ULF-arbetet. Konflikter kan karaktäriseras utifrån dess ursprung, vad de bottenar i. Ofta görs en åtskillnad mellan sakkonflikt, personkonflikt och processkonflikt inom grupper (Keisu et al., 2020; De Wit et al., 2012). Sakkonflikt kan beröra frågor om exempelvis mål, uppdragstolkning eller resursfördelning och framträder när oenighet inom organisationen råder vilket leder till diskussioner och strider mellan personer och grupper. När känslor läggs in i konflikten blir sakkonflikten till en personkonflikt (Jacobsen & Thorsvik, 2021), och kan relateras till personliga olikheter i fråga om till exempel normer, värden eller personlighet. Processkonflikter handlar om arbetsfördelning och roller (De Wit et al., 2012) som alltså relaterar till makt och befogenheter. I genomlysningen av ULF står inte konflikter i fokus, men i samverkan mellan olika verksamheter är detta perspektiv, som belyser makt och intressen högst relevant. Eftersom friktionsytor kan uppstå när två eller flera verksamheter möts, som kan ha helt olika förutsättningar, mål, förståelse och förhållningssätt till det gemensamma arbetet eller olika aspekter av vad arbetet innebär och kräver i förhållande till sin egen verksamhet.

Till höger i modellen finns de utfall eller resultat som följer av förutsättningar och omvandlingsprocesser. I tillämpning av modellen handlar det om avtal och dess utformning, vilka aktiviteter som genomförs och hur; samt upplevelser av vad aktiviteterna leder till, eller

möjliga upplevelserna av utfallen. De olika delarna struktur, kultur och politik lever inte isolerat utan påverkar varandra på olika sätt, vilket innebär att dessa aspekter påverkar utfallet av ULF-arbetet.

Utifrån Hoy och Miskel (2008) finns det kongruens mellan nyckelelementen, dvs struktur, kultur och politik, vilket innebär att nyckelelementen interagerar med varandra, och ju tydligare kongruensen är mellan de olika elementen, desto mer effektiv är organisationen. Till detta finns det kritiska aspekter eller frågor kopplade. Den kritiska frågan rörande relationen struktur – kultur handlar om hur de byråkratiska förväntningar som finns påverkar riktningen av det kulturella systemet. Detta innebär i relation till ULF att strukturen kan förstärka lärosätets respektive skolhuvudmäns kulturella inriktning inom sina respektive organisationer. Avseende relationen struktur – politik handlar den kritiska frågan om hur maktrelationer underminerar de byråkratiska förväntningarna. Byråkratiska förväntningar handlar om skyldigheter och formella krav från organisationen baserade på exempelvis position, regler, och specialisering. Detta innebär i relation till ULF att maktrelationer inom och mellan lärosäten och skolhuvudmän kan påverka strukturens uppbyggnad och de byråkratiska förväntningarna. Slutligen handlar relationen politik – kultur om hur maktrelationer och konflikter underminerar den delade kulturen (Hoy & Miskel, 2008). Kopplat till ULF kan det handla om hur olika intressen påverkar implementeringen av ULF inom de olika organisationerna men också hur samverkan sker.

Material och genomförande

I detta avsnitt redogörs för hur arbetet med genomlysningen har genomförts. Inledningsvis presenteras datainsamlingsförfaranden som har skett från hösten 2020 till sommaren 2021. Hösten 2021 har framförallt ägnats åt analys och rapportering. Vi i genomlysargruppen har haft regelbundna träffar med lärosätesgruppen för att stämma av arbetet och få möjlighet till input, synpunkter och förslag samt återrapportera en del av resultaten.

Genomlysningsprocessen har präglats av ett prövande arbetssätt, med kontinuerlig dialog och anpassning av arbetet utifrån vad vi ser och vad vi behöver veta mer om. Det har således varit en öppen process med kontinuerliga möten och avstämningar kring vad vi ser, och hur vi ska gå vidare i nästa steg. Vi har till stor del arbetat i par om två vid de olika datainsamlingstillfällena och analys av materialet. Konstellationerna har inte varit fasta, utan olika genomlysare har arbetat med varandra genomgående under processen. Detta för att sprida kunskapen bland oss om de olika verksamheter vi genomlyser och samtidigt med ambitionen att i möjligaste mån undvika våra "egna" lärosäten. I författandet av "lärosätesrapporterna" där ett lärosäte är i fokus har en person haft huvudansvar men övriga tre har granskat, kommenterat och kommit med inspel i analys- och skrivarbetet. I denna slutrapport har samtliga författare på olika sätt arbetat med delar av rapporten.

Materialinsamling

Materialinsamling har genomförts på flera olika sätt; vi har genomfört enskilda intervjuer, gruppintervjuer, samtalsforum och enkätundersökningar. Dessutom har hemsidor och flertalet dokument analyserats, exempelvis avtal och rapporter som skrivits inom ramen för Umeå-nodens ULF-försöksverksamhet. Att finna information om ULF via lärosätens hemsidor visade sig vara olika tillgängligt. Vissa lärosäten har tydligt jobbat med den externa kommunikationen, med information om ULF, vad försöksverksamheten innebär vid lärosätet och hur samverkanstrukturerna ser ut. Andra lärosäten har haft knapphändig information via hemsidor. I tabell 1 nedan sammanfattas datamaterialet och omfattningen av materialet som helhet för genomlysningen⁴.

Tabell 1. Materialinsamling för genomlysningen

Datainsamlingsmetod	Verksamhet som omfattas	Antal respondenter/dokument
Enskild intervju, orientering	Lärosäte	6 intervjuer, 1 respondent/lärosäte
Enkät I	Skolhuvudman	34 respondenter
Enkät II	Lärosäte	45 respondenter
Dialogforum I & II	Skolhuvudman	24 deltagare
Gruppintervjuer, lärosäte	Lärosäte	6 intervjuer, 3-4 respondenter/lärosäte
Enskild intervju, nodansvariga	Lärosäte	2 respondenter
Avtal UMU-lärosäte	Lärosäte	5 avtal
Avtal lärosäte-skolhuvudmän	Lärosäte & skolhuvudman	HDA: 4; LTU:10, MIUN: 4, ORU: 20, UMU: 5, Totalt 43 avtal
Övriga dokument och hemsidor	Lärosäte	Varierar: 3-20 per lärosäte

⁴ Utöver de angivna intervjuerna har ytterligare ett antal samtal genomförts mellan genomlysare och vissa personer vid lärosäten, exempelvis vid behov av förtydliganden eller förändrade omständigheter.

Intervjuer

Hösten 2020 genomfördes inledande samtal med en lärosätesrepresentant från varje lärosäte. Deltagande var någon av lärosätets representanter som träffas i "lärosätesgruppen" som är ett samlande forum där lärosätesrepresentanter inom Umeå-noden träffas digitalt och regelbundet. De inledande samtalen handlade om att få en bild och förståelse för hur respektive lärosäte förstår ULF och hur de har arbetat med ULF i relation till skolhuvudmän. Vid varje samtal deltog två genomlysare där den ena hade huvudansvar för frågeställande och den andra för att föra anteckningar.

Under våren 2021 genomfördes gruppintervjuer med lärosätesrepresentanter. Inför denna intervju frågade vi lärosätesrepresentanterna om lämpliga personer som arbetar med ULF eller har kännedom om ULF från lärosätet. Inledningsvis diskuterades de organisationskartor vi hade skapat över respektive lärosätes ULF-organisation utifrån vår förståelse av organiseringen baserat på det inledande samtalet och läsning på hemsidor. Synpunkter togs med i revidering av organisationskartorna och de har därefter följts upp via e-postkorrespondens för att verifiera organisationskartan samt ett antal förtydligande frågeställningar. Intervjuerna var i övrigt semi-strukturerade utifrån en intervjuguide som kretsade kring följande teman: organiseringen av ULF, lärosätessamverkan, aktiviteter och frågor om likvärdighet och symmetriskt och komplementärt perspektiv samt framtid. Flera frågor var gemensamma för intervjuerna oavsett lärosäte, men ett antal frågor var anpassade till varje lärosäte utifrån det vi i genomlysargruppen upplevde otydligt eller ville ha mer kännedom om i relation till lärosätet i fokus.

Under våren 2021 genomfördes också två enskilda intervjuer med tidigare och nuvarande nodansvariga för Umeå-noden. Intervjuerna kretsade kring det nodansvariga uppdraget. I texten återges de som nodansvarig 1 respektive nodansvarig 2.

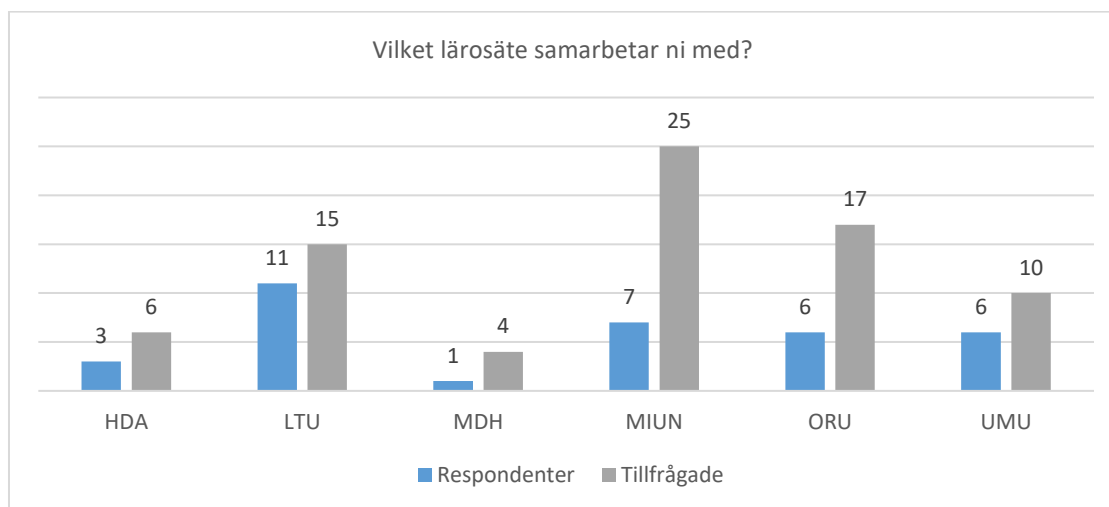
Enkäter

Två enkäter har genomförts. Under hösten 2020 arbetade vi med att skapa enkäterna och de skickades ut till skolhuvudmän och lärosätesrepresentanter under våren 2021. Båda enkäterna bestod av 22 frågor och påståenden att ta ställning till (se Bilaga 1 och 2). Påståendena berör tematikerna samverkan, verksamhetsutveckling, utbildning och forskning där respondenterna ombads ange i vilken grad de instämde med respektive påstående på en sex-gradig skala (instämmer helt – instämmer inte alls).

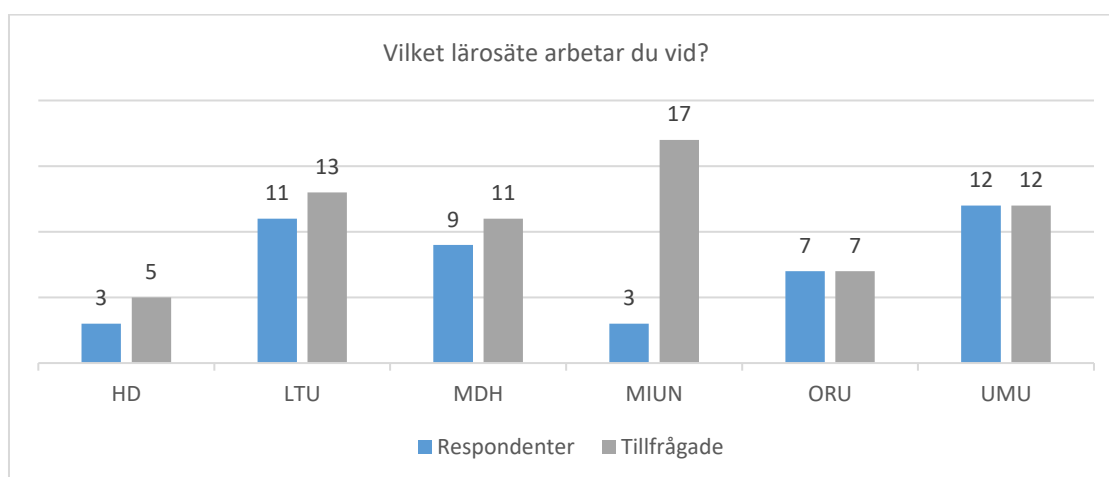
För att nå lämpliga respondenter bad vi representanterna i lärosätesgruppen att skapa en lista med e-postadresser över personer vid deras lärosäte som arbetar med ULF på något sätt, och även en för skolhuvudmän som finns i deras samverkansorgan eller på annat sätt har kännedom om ULF. Eftersom lärosätenas organisation av och arbete med ULF ser olika ut kom även urvalet att skilja sig åt mellan lärosätena. När lärosätena fick frågan angavs aldrig någon undre eller övre gräns för antalet deltagare och antalet tillfrågade varierar mellan fyra och 25 personer (se figur 2 och 3 nedan). Möjligen skulle antalet tillfrågade reglerats mer för att undvika ett skevt deltagande mellan de samverkande lärosätena. Samtidigt ser samverkan olika ut vid olika lärosäten och man samverkar med olika många skolhuvudmän vid de olika lärosätena vilket också återspeglas i enkätsvaren.

Alla de angivna personerna på lärosätenas listor fick ett mejl med en länk till enkäten i webbformat via plattformen Netigate. Svaren samlades sedan in från början av februari till början av april år 2021. I vissa fall fick flera utskick göras vilket delvis berodde på att några adresser inte registrerats av oss, och delvis på grund av att några system inte tog emot e-post direkt från plattformen. Efter kompletteringen hade enkäten till skolhuvudmännen nått totalt 77 personer och av dessa hade 34 personer besvarat enkäten vilket ger en svarsfrekvens på 44 procent. Enkäten till lärosätena nådde 65 personer och av dessa besvarade 45 personer enkäten,

vilket ger en svarsfrekvens på 69 procent. Bortfallens omfattning varierar dock mellan de samverkande lärosätena, se figur 2 och 3 nedan.

Figur 2. Antal tillfrågade och respondenter. Skolhuvudmän som samverkar med respektive lärosäte. HDA Högskolan Dalarna, LTU Luleå tekniska universitet, MDH Mälardalen högskola, MIUN Mittuniversitetet, ORU Örebro universitet, UMU Umeå universitet.

Figur 3. Antal tillfrågade och respondenter från respektive lärosäte. HDA Högskolan Dalarna, LTU Luleå tekniska universitet, MDH Mälardalen högskola, MIUN Mittuniversitetet, ORU Örebro universitet, UMU Umeå universitet.

Dialogforum med skolhuvudmannarepresentanter

Inbjudna att anmäla sig till dialogforumet var representanter från skolhuvudmän som samverkar med lärosäten inom ULF och som bjudits in att besvara enkäten (Se urval för enkäten). Representanterna och deras kontaktuppgifter har distribuerats till genomlysargruppen från respektive lärosäte. Syftet med dialogforumet var att återrapportera några preliminära resultat från enkätundersökningen till skolhuvudmännen, och sedan ge utrymme för dem att diskutera och dela erfarenheter med varandra genom diskussioner i mindre grupper. Vi hade avsatt två timmar för respektive dialogforum varav presentation av enkätresultaten tog ca 30 minuter.

Dialogforumen skedde vid två tillfällen under maj månad 2021. Sammanlagt anmälde sig 29 representanter, varav 24 deltog vid dialogerna. Deltagarna representerade 16 olika kommuner, en fristående huvudman samt tre representanter för kommungemensamma organisationer. Representanterna från skolhuvudmännen samverkade med ett eller två lärosäten verksamma inom ULF, vilket innebär att samverkande parter till samtliga sex lärosäten fanns

representerade. Denna representation var dock ojämn med flest deltagare som har koppling till LTU och UMU i förhållande till de övriga lärosätena. Deltagarna delades in i sammanlagt sex grupper. I grupperna deltog mellan tre och fem deltagare.

Inför dialogforumet förbereddes frågeställningar som deltagarna diskuterade.

Frågeställningarna utgick ifrån genomlysargruppens uppdragsbeskrivning där förutsättningar och samverkan mellan lärosäten och skolan är i fokus, och där ett symmetriskt komplementärt förhållningssätt skrivs fram. Genomlysargruppen hade huvudsakligen en lyssnande och passiv roll vid dialogsamtalen vilket innebar att samtalen kom att bli delvis varierande utifrån vad de olika representanterna valde att fokusera på, lyfta fram, fånga upp och problematisera. Följande frågeställningar var i fokus:

- 1) Vilka erfarenheter har ni av samverkan med lärosäten kopplat till ULF? Möjligheter och utmaningar?
- 2) Hur upplever ni jämbördighet i ULF-samarbetet i relation till olika aktiviteter?
Exempelvis val av fokusområden, genomförande och finansiering.
- 3) Vilka möjligheter och utmaningar finns det med att samverka mellan skola och lärosäte ofta sker på skolhuvudmannens förvaltningsnivå?
- 4) På vilket sätt tillvaratas forskollärares/lärares/rektors perspektiv?
- 5) Hur skulle en ideal samverkan för praktisknära skolforskning se ut?

Dialogforumerna skedde över zoom, och samtalen spelades in och anteckningar fördes.

Umeånoden: ett decentraliserat och dialogfokuserat nodbygge

I detta avsnitt beskrivs och analyseras ULF-arbetet ur ett nodperspektiv; hur arbetet inom noden har organiserats. Avsnittet baseras huvudsakligen på intervjuer med nodansvariga men även skriftligt material och intervjuer från genomlysningen i stort.

I beskrivningen av uppstarten av ULF vid Umeå universitet uppger den tidigare nodansvarige att Umeå universitet redan hade börjat satsa medel för att utveckla praktisknära skolforskning, med ungefär fem miljoner kronor per år. När de fick kännedom om den idé som Uppsala, Göteborg och Karlstad hade utvecklat och att de hade skickat in en intresseanmälan om detta till utbildningsdepartementet ville Umeå, som redan påbörjat arbetet på lokal nivå, haka på tåget och en komplettering skickades därför in. Umeå universitet blev därmed ett av de fyra lärosäten som fick uppdrag från regeringen att ansvara för försöksverksamheten när beslut fattades 2017 (Regeringsbeslut U2015/03573/UH, U2017/01129/UH).

Den första tiden av försöksverksamheten handlade om att tolka uppdraget, vilket var ett arbete som inleddes på nationell nivå av de fyra representanterna från de olika lärosätena (nationella samordningsgruppen). Den tidigare nodansvarige beskriver att arbetet påbörjades med diskussioner 2017, och en slags inriktningstext börjades snickras ihop, om vad ULF var och skulle bli. Det uppdrag som gavs från regeringen var relativt löst formulerat och gav utrymme för lärosätena att tolka och utforma uppdraget tillsammans med skolhuvudmän. Den dåvarande ansvarige beskriver att åtminstone det första halvåret handlade om att förstå och tolka uppdraget och samla grundläggande idéer innan andra lärosäten och skolhuvudmän bjöds in. Hen beskriver det som att ambitionen var att föra en dialog med företrädare för skolhuvudmän i regionen: "Så här har vi tolkat förutsättningarna, på vilka sätt vill ni vara med och samarbeta kring det här?" (Nodansvarig 1).

Att uppdraget var löst formulerat innebar att lärosätena kunde börja bygga därifrån de stod, vilket var på lite olika platser, men det menar tidigare ansvarige var en bra förutsättning eftersom det gav skjuts åt arbetet. Att de fyra lärosätena hade lite olika ingångar och tidigare erfarenheter som formade deras tolkning av uppdraget innebar också en potentiell styrka i försöksverksamheten eftersom det innebär att olika modeller för att bygga upp samverkansmodeller kunde få utrymme att prövas inom ramen för försöksverksamheten.

För Umeånodens del togs de inledande diskussionerna inom den nationella samordningsgruppen fasta på; och den skiss till principtext om ULF som där påbörjats togs med till diskussion och utveckling inom noden i möten med representanter för de olika lärosätena. En nodgemensam grupp bildades med representanter från de olika lärosätena, bestående av en till tre representanter från varje lärosäte som har haft återkommande möten under hela försöksverksamheten. I delrapporteringen från Umeå-noden beskrivs detta i termer av "en rådgivande referensgrupp" som möts genom regelbundna lärosätessdialoger "för utveckling, erfarenhetsutbyte samt initiering och genomförande av specifika samverkansaktiviteter" (Umeå universitet, 2020c, s. 7).

Uppdragstolkning och ULF-planen

Framträdande i samtalen med både nuvarande och tidigare nodansvariga är att det är viktigt att ULF inte betraktas som ett sätt att fördela medel till praktisknära forskning, att det handlar om att bygga strukturer och organisation för samverkan med skolhuvudmän. Att "bygga upp ett samarbete som faktiskt prövar samverkansstrukturer" (Nodansvarig 1) där pengarna kan betraktas som ett smörjmedel som gör det möjligt att lägga tid på det här. För den tidigare nodansvarige handlade arbetet mycket om att tolka uppdraget och att skissera fram principer kring vilka arbetet skulle utformas. ULF-planen betraktades i detta skede som helt central:

Jag vet inte hur man har arbetat med den nu inom noden. Men den ULF-planen såg jag som helt central. Därför att den egentligen är en beskrivning av ställningstaganden som vi har gjort utifrån uppdraget. Vi har ett öppet uppdrag, det fanns massa beslut vi måste fatta: organisatoriska, ekonomiska, principiella eller ideologiska beslut som vi behöver fatta. Och det är våran ULF-plan. Där har vi ställningstaganden som, så att säga, kompletterar uppdraget. Och det tog ganska lång tid att få till de olika delarna som hade att göra med den symmetriska komplementära ansatsen. Hur får vi med lärarutbildning och så vidare. Hur gör vi det? Vi behövde ha tänkt igenom det här innan vi gick ut och bjöd in till den här samverkan så jag tror inte, att med det här öppna uppdraget, den här komplicerade frågan och att det var till stora delar obruten mark, så tror jag inte att vi hade kunnat gå ut dag ett. (Nodansvarig 1)

Som citatet visar upplevdes det väldigt viktigt att tolka uppdraget och forma grundläggande ställningstaganden innan skolhuvudmännen bjöds in till dialog, vilket skedde ungefär ett år senare. Detta motiveras utifrån att uppdraget är öppet, att det är en komplicerad fråga och även ett område som inte är särskilt utforskat. I samtal med lärosätesslagets representanter framkommer att de upplever att ULF-planen har varit hjälpsam och viktig i arbetet. Den har betraktats som ett "levande dokument" som processats och reviderats vid olika tillfällen. Det senaste året har revideringen av planen dock inte varit i fokus vid lärosätetsträffarna, utan snarare återrapportering och slutrapporteringen av försöksverksamheten. ULF-planen har i genomlysningen nyttjats som ett sätt att kunna fullgöra uppdragets betoning på "de gemensamma utgångspunkterna".

Inom Umeå-noden har den frihet inom uppdraget som inneburit att varje nodansvarigt lärosäte kunnat utforma försöksverksamheten på sitt sätt, även tagits fasta på i utformningen av nodens arbete. Där tanken har varit att varje lärosäte, med utgångspunkt i de gemensamma utgångspunkterna, (dvs ULF-planen) får utforma ULF-verksamheten utifrån sina förutsättningar och i dialog. Dialogen ska här förstås både i relation till lärosätessamverkan och i relation till skolhuvudmannasamverkan. Det innebär att modellen har en tydlig prägel av ett decentraliserat angreppssätt vilket också har bäring på finansieringen. Varje lärosäte har fått en lika stor del av ULF-medlen, givet att lärosätet också har gått in och medfinansierat med lika mycket medel. För HDA, LTU, MDH och ORU har det inneburit fyra miljoner från ULF och fyra miljoner från lärosätet. MIUN valde att bara gå in med 2,5 miljoner vilket innebar att de enbart fick motsvarande summa från noden. UMU har som nodansvarigt lärosäte haft lite mer medel för att också täcka de administrativa kostnaderna och bland annat finansiera genomlysninguppdraget. Lärarhögskolan vid UMU har dock gått in med mer medel i relation till de från regeringen finansierade medlen.

Avtal skrevs mellan varje deltagande lärosäte och Umeå universitet där flera delar av ULF-planen är synlig och olika ställningstaganden tydligt finns med. I avtalen förbinder sig lärosätena att arbeta med försöksverksamheten utifrån de gemensamma ställningstagandena. Avtalen ser dock väldigt olika ut, där vissa lärosäten har angett planerade aktiviteter på detaljnivå, medan andra lärosäten är mer översiktliga om vad de på övergripande nivå ska företa sig inom ramen för försöksverksamheten.

Decentraliserade arbetsprocesser – uppföljning och kontroll?

Nodens arbetsprocess präglas av vad som skulle kunna kallas en tillitsbaserad modell, eller "decentraliserad" och "dialogmodell" som är termer som de nodansvariga nyttjar i sina utsagor. Det decentraliserade har uttryckts som en nödvändighet eftersom alla lärosäten har olika förutsättningar, och därmed olika utgångspunkter för hur de ska ta sig an uppgiften att realisera ULF vid sitt lärosäte. I samtal framkommer också att de inte har funderat på ett annat slags samarbete:

Egentligen inte, utan alla är rätt nöjda. Alla tycker det är ganska bra och att vi har, en bra dialog och ett bra erfarenhetsutbyte i Noden som man sedan tar med sig till sitt eget lärosäte. Nej, jag tror det har varit, att det har känts viktigt att man ändå får göra som man vill eftersom vi är olika (Nodansvarig 2)

I det decentraliserade arbetet har de gemensamma utgångspunkterna varit det som har tänkts hålla ihop arbetet inom noden. Utöver detta har det huvudsakligen hållits ihop genom de återkommande lärosätesträffarna. Vi i genomlysargruppen har närvarat vid några av dessa träffar, inledningsvis för att förstå vad ULF handlar om och därefter för att återrapportera om genomlysningen med möjligheter till dialog med lärosätesgruppen. Vi har även deltagit vid några tillfällen där vi själva inte haft en punkt på dagordningen, men tillfällena har inte betraktats som datainsamling.

Samtliga lärosätesrepresentanter som vi samtalat med under intervjuer upplever att utbytet genom lärosätesgruppen har varit väldigt givande. Att det har varit ett stöd och att de genom lärosätesgruppen också breddat sitt nätverk. Vi tolkar detta som att det i lärosätesgruppen har varit viktigt att våga lyfta stort som smått, och att representanterna har känt det viktigt att ha en trygg plats att få dryfta svårigheter och utmaningar tillsammans med andra med liknande erfarenheter över den egna organisationens gränser. Detta kan vara en mycket viktig ingrediens i en försöksverksamhet. Samtidigt går det att konstatera att det inom noden sker lite uppföljning, och än mindre kontroll. Detta kan dock förstås i relation till den decentraliserade modell som Umeå-noden arbetat utifrån, som också innebär ett decentraliserat ansvar för respektive lärosäte:

Det är ju ändå den här, liksom decentraliserade ansvarsstrukturen på något sätt i våra Nod, att var och en har ju ansvar för att det fungerar på sitt lärosäte och att medlen förbrukas på ett bra sätt och så (Nodansvarig 2).

Det innebär att förutom den ekonomiska uppföljningen som görs varje år genomförs uppföljning i form av den årliga delrapporteringen som varje nod ska redovisas till utbildningsdepartementet. I detta arbete ansvarar Umeå universitet för att sammanställa nodens arbete. Detta menar den nuvarande nod-ansvarige är en del i uppföljningen när vi under intervjun frågar om hur uppföljningen i noden går till. Delrapporten som lämnas in beskriver de olika aktiviteter som genomförts vid respektive lärosäte. Det innebär att det "inte bara [är] en ekonomisk uppföljning, utan det är ju också en uppföljning av vad som har blivit av de här pengarna och det är ju en viktig del" (Nodansvarige 2). Samtidigt innebär delrapporterna att varje lärosäte ansvarar för att rapportera in, vilket också kräver att varje lärosäte tar sitt ansvar för att rapportera kring ULF, och inte kringliggande aktiviteter som sker i "ULF-anda" eftersom delrapporteringen enbart bör omfatta uppdraget med försöksverksamheten ULF så som uppdraget är utformat. Ur det perspektivet är det troligt att det ansvariga lärosätet, Umeå universitet, har liten insyn i hur arbetet egentligen fungerar och vad som händer vid de olika lärosätena. Som nodansvarige uttrycker det på frågan om alla lärosäten i Noden arbetar i enlighet med den beskrivning hen ger av vad ULF-arbetet framkommer att den insynen inte riktigt finns:

Alltså, det måste jag nästan säga att jag inte riktigt vet. Nej. Jag har inte hunnit, eller kunnat, sätta mig in i det på den detaljnivån. Men det uppstår, eller, vi pratar om det i alla fall på mötena. Men sedan exakt vad alla gör det. Nej, det vet jag inte riktigt (Nodansvarig 2).

Även om detta citat går att tolka som att nodansvarig inte har insyn, bör det läsas i relation till tidpunkten för när intervjun genomfördes. Den nodansvarige var ganska nyligen tillträd på sin

position, och med ULF som enbart en liten del i sitt uppdrag och det är därför möjligen orimligt att förvänta sig att nodansvarige ska ha kännedom om allt som sker vid de övriga lärosätena. Men det som tydligt framkommer här är att nodens organisering och arbete bygger på en stor tilltro till de olika lärosätesrepresentanterna och organisationen vid respektive lärosäte (detta är något som utförligare behandlas under "kultur" nedan).

Sammanfattningsvis

För att avrunda detta avsnitt, så finns det en väldigt sympatisk ingång i Umeå-nodens ansats till försöksverksamheten ULF. Där samtliga lärosäten fått en lika stor del av kakan oavsett storlek och studentunderlag, vilket inneburit att alla äger lika stor del i frågorna. Ett stort arbete har lagts ned på att skapa samsyn och gemensamma utgångspunkter. Arbetet har bedrivits med stor tilltro till de deltagande lärosätena och det har skett liten kontroll givet den modell som har byggts upp och arbetats utifrån. Samtidigt har arbetssättet inneburit att lärosäten kanske inte har utmanats i hur de tolkat och tagit sig an uppdraget.

ULF-arbetet i noden har på nod-nivå bara utgjorts av lärosätesrepresentanter, vilket också skulle kunna problematiseras. Som den tidigare nod-ansvariga uttrycker det var det viktigt att först sätta ramarna, och samtidigt hade det möjligen varit svårt att nå representativitet från de många olika huvudmännen i ett sådant forum. Hur det praktiskt skulle gå till är svårt att säga. Men det har också fått oss, i genomlysargruppen, att fundera på vårt uppdrag och hur det kommer sig att vi inte är representerade genom skolhuvudmän. Vi är verksamma vid något av de nodgemensamma lärosätena utan direkt koppling till skolhuvudmän. Hur säkerställs deras perspektiv i genomlysningen? Det är en aspekt som inte bara vi funderat på, utan även skolhuvudmännen som vi samtalat med vid dialogforumen.

Realiseringen av ULF

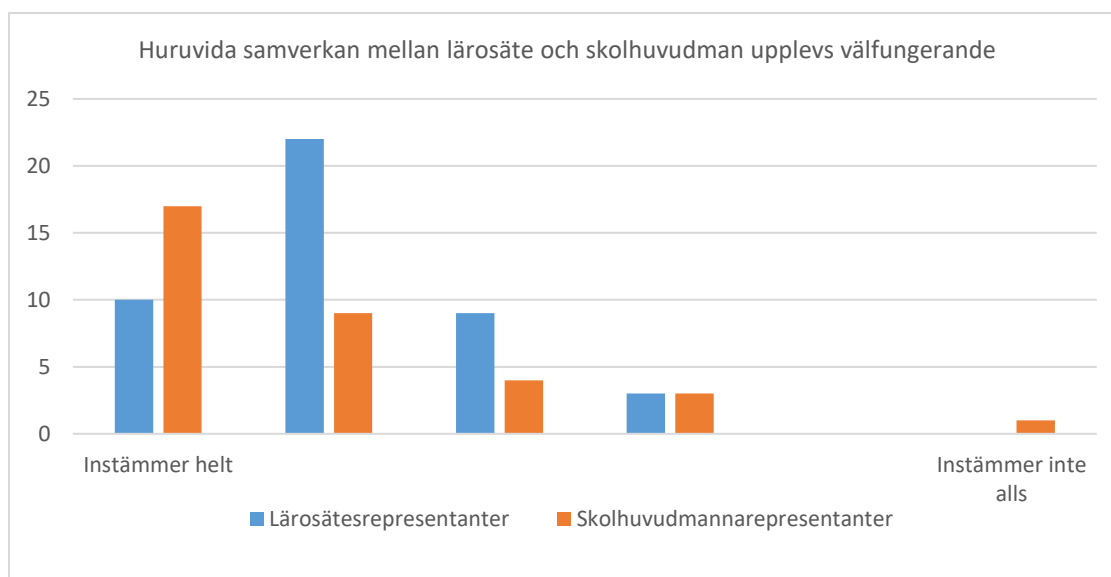
I detta avsnitt fokuseras på övergripande mönster som framträder i lärosätenas processer och arbete med att realisera ULF i relation till struktur, kultur och politik. Vi nyttjar den befintliga teoretiska referensramen från Hoy och Miskel (2008). Vidare tar vi fasta på den fjärde komponenten i analysramen (Hoy & Miskel, 2008) i form av individperspektivet då vi sett indikationer på att detta varit väsentligt, särskilt vid vissa lärosäten.

Struktur

I detta avsnitt fokuserar struktur-aspekten i realiseringen av ULF vid de olika lärosätena. Inledningsvis redogörs kortfattat för lärosätenas förutsättningar.

Förutsättningarna vid de sex lärosäten som ingår i Umeå-noden var olika inför arbetet med att realisera ULF vid respektive lärosäte. De olika förutsättningarna innebär att två lärosäten kunnat arbeta utifrån befintliga regionala samverkansorgan och ULF-arbetet har här inneburit att förstärka pågående, och initierade satsningar, eller att förstärka redan utpekade stigar som tidigare inte riktigt kunnat vandra. Men även med etablerade samverkansorgan har nya former för samverkan kunnat prövats inom ramen för försöksverksamheten. Ett lärosäte har befunnit sig i en transitionsfas mellan ett tidigare etablerat samverkansorgan som lades ner, och arbetat med uppbyggnad eller förnyelse av en del av det tidigare samverkansforumet under tiden som försöksverksamheten har pågått. Ett lärosäte har inkorporerat ULF i ett omfattande projekt vilket inneburit en större frihet och mer möjligheter sett till resurser, samtidigt som det befintliga samverkansorganet har fungerat stabiliserande och utgjort en tydlig ingång för samverkande parter. Två lärosäten har inte haft en etablerad samverkansstruktur, utan behövt arbeta för att skapa formaliserade samverkansorgan med skolhuvudmän. Det finns därför flertalet olika erfarenheter inom noden, särskilt som arbetet har bedrivits på olika sätt i relation till förutsättningar och strukturerna som byggs upp.

Det ska dock framhållas, att lärosätena i varierande utsträckning givetvis haft andra pågående satsningar och tidigare erfarenheter gällande praktisk forskning och FoU-projekt tillsammans med skolhuvudmän som skulle kunna betraktas som strukturer. Det innebär att även om samverkansorganen inte varit på plats har det funnits etablerade samverkansformer med vissa huvudmän på olika sätt mellan olika lärosäten och skolhuvudmän vilket kan vara på sin plats att förtydliga givet redogörelsen ovan. Sett till enkätundersökningen framkommer att representanter både från lärosäte och skolhuvudmän anser att samverkan mellan de olika verksamheterna fungerar väl. Det är enbart en skolhuvudmannarepresentant som inte alls instämmer i påståendet (se figur 4 nedan).

Figur 4. Lärosätesrepresentanters svar gällande påståendet "Vår organisation för samverkan mellan lärosäte och skolhuvudmän fungerar på ett bra sätt". Antal svarande: 44. Och Skolhuvudmannarepresentanters svar gällande påståendet "Vi har en väl fungerande samverkan mellan huvudmän och lärosäte inom ramen för ULF". Antal svarande: 34.

Det är också något som vi i genomlysningen upplevt stämmer överens med vad som framkommit i samtal med lärosäte och skolhuvudmän. Att det finns goda förutsättningar, intentioner och viljor, även om mycket förstås kan förbättras enligt utsagor. Strukturerna som byggs upp hamnar på huvudmannanivå, vilket innebär ett koordineringsansvar för huvudman att säkerställa att förskolornas/skolornas behov är utgångspunkten. I kommentarerna till enkätfrågorna finns uttryck för lite olika upplevelser när det gäller hur väl samverkan fungerar. En lärosätesrepresentant uttrycker att samverkan på den nivån fungerar bra:

I vissa fall uppfattar jag det som om samverkan på huvudmannanivå/förvaltningsnivå fungerar bättre än på andra nivåer i [lärosätets] organisation, samt att det ibland fungerar mycket bra mellan t.ex. enskilda lärare och forskare, men sämre mellan t.ex. skolledning och förvaltning. Olika i olika styrkedjor. (Lärosätesrepresentant, enkät)

Medan andra upplever att det finns mer att göra på en organisatoriskt övergripande nivå. En skolhuvudmannarepresentant uttrycker det så här: "Samverkan med de aktörer och institutioner som vi har avtal med fungerar mycket bra. På en övergripande nivå (universitetsledningen och kommunledning) tror jag att det finns mycket mer att göra" (Skolhuvudmannarepresentant, enkät). Både skolhuvudmanna- och lärosätesrepresentanter framhåller att samtal och dialog fungerar bra, och att förutsättningarna för att bygga relationer är goda. Återkommande problematiseras och lyfts från både skolhuvudmän och lärosätesrepresentanter vikten av att bygga strukturer, för att samverkan inte ska vara personberoende. Flera lärosätesrepresentanter ger uttryck för att arbetet med ULF behöver breddas i organisationen,

Ett led i detta kan tänkas vara att bygga strukturer internt, i båda verksamheterna. Ett arbete som också kan innefatta att koppla ULF till andra samverkanssammanhang. Det har på vissa håll uttryckts vara otydligt med flera olika samverkansforum och sammanhang, och exempel som tas upp är VFU och Övningsskoleorganisationen. Att förankra ULF och stärka samverkan i relation till befintlig sådan har också inkorporerats i några av lärosätenas avtal och ansträngningar för ULF.

Det finns pågående arbeten vid alla lärosäten, och överlag upplever skolhuvudmännen att organiseringen av samverkansstrukturer ger skolhuvudmän möjlighet att engagera sig i ULF även om det finns vissa svårigheter som kan kopplas till tid, kommunstorlek och resursfrågor (se Ahlström et al., 2021). Förutsättningarna kan variera för skolhuvudmän, liksom för lärosätena och central aspekt för att skapa struktur och bygga upp samverkan handlar om stöd. I genomlysningen har det varit framträdande att det upplevda stödet ovanifrån (rektor, eller andra centralt beslutsfattande enheter) för att driva frågor om skolutvecklande/praktiknära forskning och skapa organisationsstruktur för ULF har varierat. Vid vissa lärosäten har stödet varit tydligt och genomgående, medan andra lärosäten inte haft samma tydliga uppbackning och där har det också visat sig att stödet har saknats. Det har kunnat yttra sig vid olika skeenden, eller varit genomgående brist på stöd som försvårar arbetet.

Sammantaget framträder olika förutsättningar för lärosätena som ingår i Umeå-noden, vilket tagits fasta på i den struktur som byggts upp. Flertalet olika sätt att nyttja och skapa samverkansstrukturer med skolhuvudmän är framträdande inom noden. Dessa olika ansatser får också återverkan på kultur, och sedermera utfall för hur lärosätena arbetar och de aktiviteter som genomförs.

Kultur

I detta avsnitt behandlas övergripande mönster i relation till kultur som vi kan se mellan lärosätena inom Umeå-noden. I detta utgår vi från nodgemensamma aspekter kopplade till kultur eftersom detta förväntas inverka på, och skapa förutsättningar för de olika lärosätenas skapande av samverkanskultur.

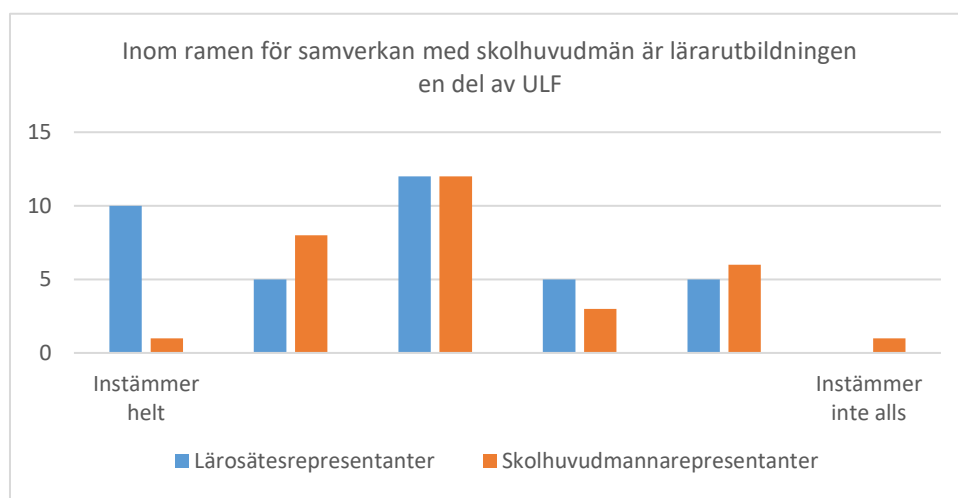
I den nodgemensamma ULF-planen formuleras gemensamma utgångspunkter för ULF (Umeå universitet, 2020a). Denna plan, och skrivningarna om de gemensamma utgångspunkterna, kan förstås i termer av kultur. Dels symboliskt i relation till planen som en artefakt och dels i termer av att den uttrycker värderingar som skall vara vägledande för lärosätena i samverkan med huvudmännen. Som framgått ovan ansågs planen central för tidigare nodansvarige. Det som framhålls under samtalet är att planen inte bara är av organisatorisk karaktär utan till stor del också handlar om värderingar och förhållningssätt, eller "principiella, ideologiska beslut" och "ställningstaganden som kompletterar uppdraget" (Nodansvarig 1). En annan viktig utgångspunkt i termer av kultur handlar om hur Umeå som nod har valt att betrakta försöksverksamheten och de avtalen i relation till lärosätena. Det finns uttryck för att ett prövande förhållningssätt uppmuntras och att de avtal som skrivs mellan det nodansvariga Umeå universitet och lärosäten ska förstås som ett åtagande, men att det finns utrymme för en flexibilitet. Som den nodansvarige uttrycker:

Med sådana komplexa saker... det är obruten mark. Så vi får räkna med att de här avtalen, de kommer inte att uppfyllas till punkt och pricka. Det tror jag inte kommer att ske. (Nodansvarig 1)

Flexibiliteten syftar till att motverka osäkerhet och rädsla hos lärosäten och skolhuvudmän, vilket kan förstås särskilt viktigt när det är något nytt som ska provas. Detta förhållningssätt är kopplat till att ULF är en försöksverksamhet och att det ligger i själva uppdraget att prova sig fram. Vidare att det inte fanns några givna svar på hur ULF-arbetet borde organiseras utan att det är viktigare att skapa en kultur inom noden som tillåter, och ger utrymme för kreativitet och flexibilitet. Om olika strategier, modeller och aktiviteter provas skapas möjligen större utrymme för lärande.

Kulturen som ges uttrycks för innebär således att det inom noden ges utrymme för de olika lärosätena att utifrån sina förutsättningar forma ULF, och att testa och pröva sig fram men med de gemensamma utgångspunkterna som samlande och sammanhållande för noden. Det som framkommer i vår genomlysning är att lärosätena använder detta utrymme på olika sätt. Det finns flera exempel från de olika lärosätena, att de tagit fasta på ett prövande och testande förhållningssätt och att de utnyttjat utrymmet kreativt. Det har tagit sig uttryck på olika sätt, exempelvis genom att olika förfaranden testas inom ramen för samma aktiviteter, att flertalet olika typer av aktiviteter inom noden har prövats, att olika aktiviteter kopplas samman för att förstärka varandra, och att formella samverkansorgan skapas. Utifrån lärosätesrapporterna kan vi konstatera att det är en heterogen bild som framträder. Men vi ser samtidigt att de flesta lärosäten har arbetat med ett stort fokus på att få till en fungerande samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän, där det symmetriskt komplementära tagits fasta på och något som binder samman lärosätena. Skillnaderna är snarare i *hur* man har valt att organisera denna samverkan. Med andra ord kan det beskrivas som att de värderingar (kultur) som väglett lärosätena är av likartad karaktär och skillnaderna mer kan betraktas i termer av genomförande (struktur).

I den nodgemensamma ULF-planen anges att lärarutbildningen skall involveras, men utifrån lärosätesrapporterna kan vi konstatera att det inte hade gjorts i särskilt stor utsträckning. Det kan röra sig om en prioriteringsfråga, eftersom de flesta lärosäten under tidpunkten för vår datainsamling i stor utsträckning hade fokuserat på samverkan i relation till skolhuvudmän hade den interna förankringen och ULF i relation till lärarutbildningen inte getts lika stort fokus. I intervjuer med lärosätena är det många som också ger uttryck för att detta inte har varit en prioriterad del. Det är också synligt i de enkätsvar som genererats inom ramen för utlysningen.

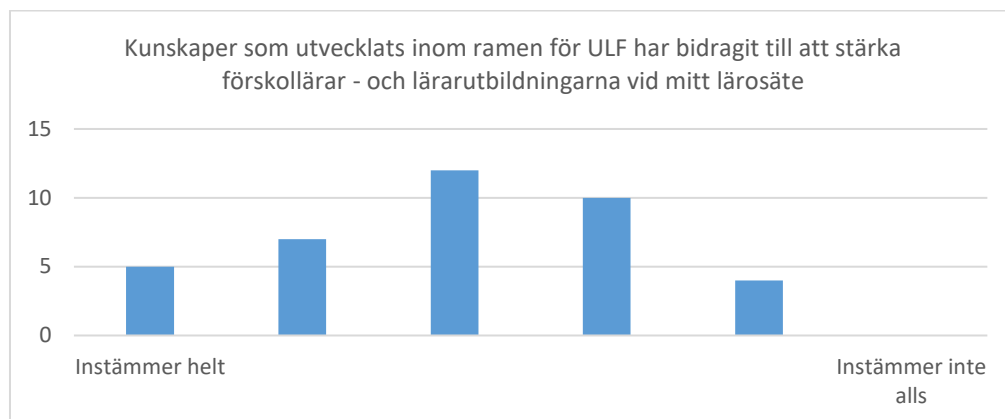
Figur 5. Lärosätesrepresentanters svar gällande påståendet "Inom ramen för samverkan med skolhuvudmän är förskolläro- och lärarutbildningen en del av ULF". Antal svarande: 37. Samt Skolhuvudmannarepresentanters svar gällande påståendet "Inom ramen för samverkan diskuteras hur förskolläro- och lärarutbildning är en del av ULF". Antal svarande: 31.

Som framgår i figur 5 finns en viss spridning i svaren även om det finns en majoritet som svarar på den positiva halvan av skalan. I de öppna svaren till frågan är det flera av lärosätesrepresentanterna som kommenterat att det kräver mer arbete men att det är på gång. Exempelvis uttrycker en lärosätesrepresentant att det "är en fråga som vi jobbar med nu. En workshop om detta är inplanerad inom kort" (Lärosätesrepresentant, enkät). En annan skriver att "Här krävs ett ytterligare arbete. Uppfattar att ULF fortfarande är okänt av många.

Ambitionen är att knyta exempelvis examensarbeten närmare ULF” (Lärosätesrepresentant, enkät).

Relaterat till detta efterfrågades också lärosätesrepresentanternas uppfattningar om de kunskaper som utvecklas inom ramen för ULF bidragit till att stärka lärarutbildningen vid lärosätet (se figur 6).

Figur 6. Lärosätesrepresentanters svar gällande påståendet "Kunskaper som utvecklats inom ramen för ULF har bidragit till att stärka förskolläraryrket och lärarutbildningen vid mitt lärosäte". Antal svarande: 38.

Bland kommentarerna framkommer också en tydlig bild som är lärosätesövergripande och det är att relationen mellan ULF och förskolläraryrket och lärarutbildningen är en utmaning. En lärosätesrespondent uttrycker att hen upplever att de "Inte kopplat på lärarutbildningen i den utsträckning man skulle vilja" (Lärosätesrepresentant, enkät).

Sett till enkäten som helhet är det frågor som är kopplade till relationen mellan ULF och förskolläraryrket och lärarutbildningen som får svar på den negativa skalan, dvs att respondenterna i lägre utsträckning instämmer i påståendena i högre grad än för andra frågor. Det stämmer också överens med vår bild som genomlysargrupp, att det vid tidpunkten för vår genomlysning inte riktigt hade slagit igenom i lärosätenas ULF-arbete. Det verkar som att kopplingen till lärarutbildningen har fått stå tillbaka i ett initialt skede då andra delar av uppdraget prioriterats, så som att bygga samverkansstrukturer, initiera FoU-aktiviteter samt bedriva forskning.

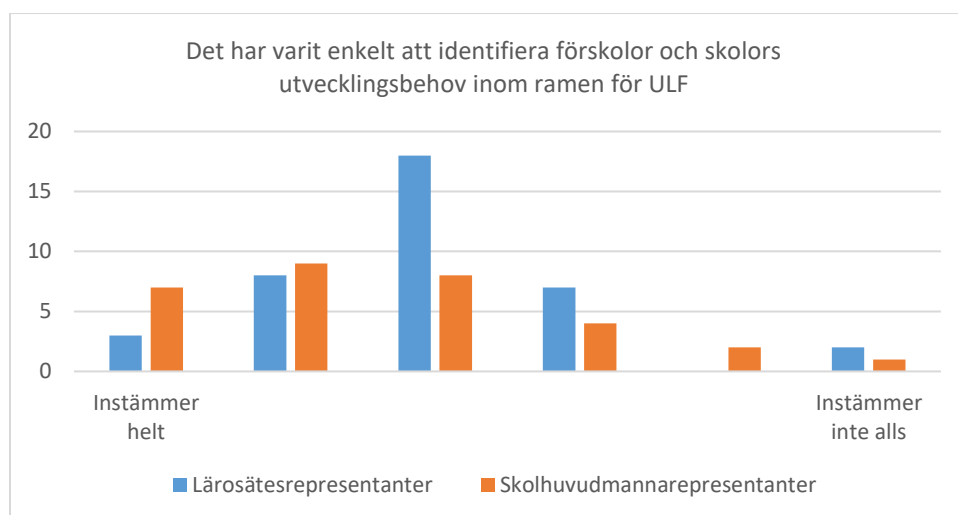
Sammanfattningsvis kan vi se att mycket av Umeå-nodens arbete präglats av att skapa en gemensam ram för hur ULF skall förstås och vad försöksverksamhetens grundläggande syfte är. Denna gemensamma ram formuleras i den nodgemensamma ULF-planen i form av gemensamma utgångspunkter där ULF i Umeå-noden konkretiseras i relation till värderingar och förhållningssätt som skall genomsyra försöksverksamheten. I nästa steg fanns det en stor frihet att låta de olika lärosätena omsätta detta i praktiken utifrån de lokala förutsättningarna. Detta har skapat en viss heterogenitet, i fråga om genomförande, men hos de flesta lärosätena blir ULF-planen synlig i de aktiviteter och den samverkan som initierats och bedrivs. Den del som skrivs fram i planen men som inte initialt har prioriterats i samma utsträckning som de andra skrivningarna i planen är kopplingen till förskolläraryrket och lärarutbildningen. Detta är dock ett arbete som påbörjats och som i vissa fall också kräver att man har en fungerande samverkan mellan lärosäten och huvudmän inom ramen för ULF. Med andra ord att man har byggt upp en struktur och en kultur inom vilken lärarutbildningen kan bli en naturlig och integrerad del.

Politik

I detta avsnitt fokuseras politik i termer av intressen och maktrelationer (Hoy & Miskel, 2008) som varit framträdande vid de olika lärosätena. I genomlysningen har vi arbetat med begreppet friktionsytor där exempelvis olika aktörers/organisationers/professioners utrymme och frågor kan komma i friktion med varandra. Det kan alltså vara framträdande i de enskilda verksamheterna men också i mötet dem emellan. I avsnittet kommer tre friktionsytor som är framträdande vid flera av lärosätena att behandlas: den på förhand asymmetriska relationen mellan lärosäte och skolhuvudmän givet försöksverksamhetens natur men att aktiviteter samtidigt ska ta utgångspunkt i skolverksamhetens behov, skolhuvudmäns olika förutsättningar att medverka i ULF, samt forskares karriärvägar och meritering som blir en friktionsyta vid vissa lärosäten i relation till den praktiktäna/samproducerande forskningen.

Den asymmetriska relationen mellan lärosäte och skolhuvudmän kan i sin enkelhet framhållas vara ett resultat av hur uppdraget med ULF-försöksverksamheten utformades. Detta ligger utanför genomlysningens uppdrag, men behöver lyftas fram och problematiseras eftersom det är något som har lyfts återkommande i samtal både med skolhuvudmänna- och lärosätesrepresentanter, och har hanterats inom lärosätena på lite olika sätt. Inom Umeå-noden har de gemensamma utgångspunkterna adresserat problematiken genom att tydligt ta utgångspunkt i en "symmetrisk komplementär" ansats. Detta upplevs talas om vid samtliga lärosäten som en bra utgångspunkt och viktigt att hålla fast vid. Samtidigt har vi i genomlysningen funnit att det på olika sätt skapar svårigheter. Det handlar dels om var beslut fattas. Exempelvis uttrycker lärosätesrepresentanter att det är problematiskt att avtal och beslut fattas högt upp i skolorganisationerna samtidigt som de gemensamma principerna anger att skolans behov ska utgöra utgångspunkt. Det framstår som en friktionsyta kopplat till vem och vilka som identifierar behoven; huruvida det är skolhuvudmännens, lärares, rektorers eller forskares perspektiv som styr.

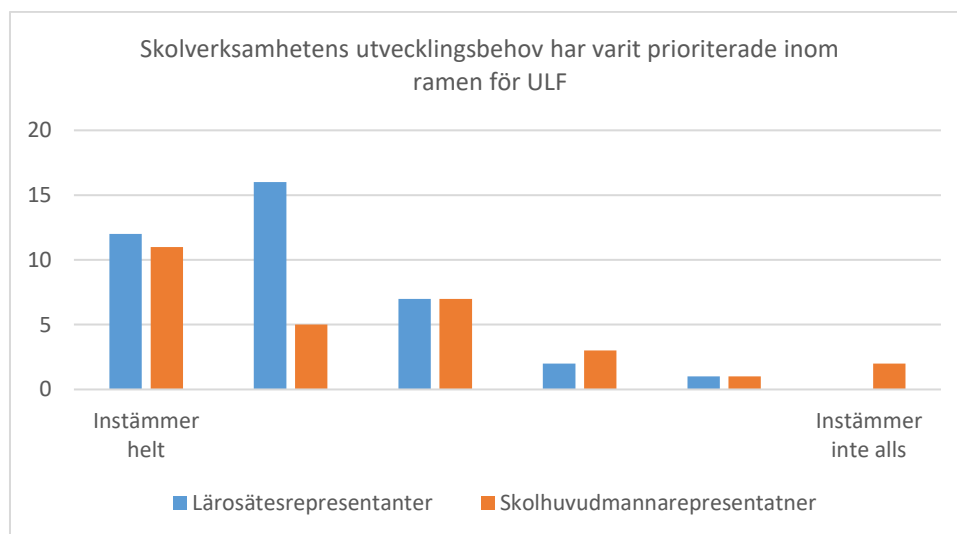
Om vi ser till enkätsvaren så finns det en ganska stor spridning gällande påståendet om det har varit enkelt att identifiera förskolors och skolors utvecklingsbehov inom ramen för ULF (se figur 7 nedan).

Figur 7. Skolhuvudmannarepresentanter och lärosätesrepresentanters perspektiv på om det varit enkelt att identifiera förskolor och skolors utvecklingsbehov inom ramen för ULF. Antal respondenter: 38 lärosätesrepresentanter och 31 skolhuvudmannarepresentanter.

Som framträder i figuren är det en spridning inom både lärosätes- och skolhuvudmannarepresentanters uppfattningar. Det som kan konstateras utifrån

enkätresultatet är dock att övervägande delen av både skolhuvudmän och lärosätesrepresentanter uppfattar att förskolor och skolors utvecklingsbehov har varit utgångspunkten (se figur 8 nedan).

Figur 8. Lärosätesrepresentanters svar gällande påståendet "Jag upplever att förskolors och skolors utvecklingsbehov har varit prioriterade inom ramen för ULF". Antal svarande: 38. Samt Skolhuvudmannarepresentanters svar gällande påståendet: "Jag upplever att våra utvecklingsbehov har varit prioriterade inom ramen för ULF". Antal svarande: 29.

Som framkommer visar enkätsvaren att representanter både från skolhuvudmän och lärosäte i varierande utsträckning uppfattar att det är verksamhetens utvecklingsbehov som varit prioriterat inom ramen för ULF. De flesta är instämmande men några är mer tveksamma till detta. Kopplat till detta finns också de olika verksamheternas karaktär och uppdrag, och förväntningar kring vad ULF ska vara. Skolhuvudmän uttrycks fokusera på verksamhetsutveckling medan forskare vill forska. Detta ligger delvis i verksamheternas natur, liksom att lärosätena i sitt uppdrag har att samverka vilket inte skolan har. Dessa aspekter är det flera lärosätesrepresentanter som berör under våra samtal, och dialog framhålls här vara en framkomlig väg, liksom tid, för att brygga verksamheternas olikheter och skapa förståelse och tillit för varandra. Men frågan om vad som prioriteras kan också vara ett utslag av var beslut kring ULF fattas. Exempelvis framkommer i lärosätesrepresentanternas utsagor indikationer på att forsknings- och utvecklingsprojekt inom ULF, trots intentionen om symmetriskt komplementärt förhållningssätt, riskerar att få ett top-down perspektiv när beslut kring ULF fattas högt upp i organisationen.

Ur likvärdighetsperspektiv uppfattas uppbyggnad av strukturer bidra till att öka likvärdigheten eftersom vikten av personliga kontakter för deltagande minskar. Med fokus på personliga kontakter mellan enskilda forskare och lärare ökar risken att, det är de med redan upparbetade kontakter med lärosätet som kommer delta i ULF. Detta visar på komplexiteten kring likvärdighet och vem och vilkas frågor som identifieras.

En annan friktionsyta som framträder är skolhuvudmännens olika förutsättningar för att delta i ULF, och att det finns en utmaning både för lärosäten och skolhuvudmän att finna former för samverkan genom ULF. Det handlar dels om skolhuvudmäns storlek, där exempelvis stora skolhuvudmän uppfattas ha större möjligheter att formalisera en samverkansorganisation, men svårigheter med att få ut information i den egna organisationen. Medan de små skolhuvudmännen framhålls ha kortare beslutsvägar men svårare att formalisera organiseringen av ULF, och delta i olika aktiviteter.

En annan aspekt handlar om att olika skolhuvudmän i olika utsträckning har tidigare erfarenheter och beredskap för att samverka med lärosäten. Det finns en risk att tidigare, och redan etablerade kontakter leder till ökade möjligheter att delta i FoU-projekt. Vidare kan tidigare erfarenheter också göra att vissa skolhuvudmän är mer "på hugget" eller förberedda. I samtalen med lärosätesrepresentanter och i dialogforum med skolhuvudmän har kommunernas förutsättningar och hur "redo" olika kommuner har varit något som diskuterats och framhållits svårt att hantera. Både för kommunerna själva, men också för lärosätena. Det kan både handla om storlek, men också samsyn och beredskap i huvudmannaorganisationen för att jobba med praktiktäna forskningsprojekt exempelvis. Det finns en tydlig risk att skolhuvudmän som redan har etablerade samverkansprojekt med lärosäten/enskilda forskare förstärks i det arbetet medan de som kanske egentligen har störst behov inte har ingångar, resurser eller den organisation som kanske behövs vilket i förlängningen riskerar skapa ett slags A- och B-lag. Därför är det viktigt att de strukturer som etableras, förstärks och underhålls genom ULF tar den aspekten i beaktande. I de övergripande samverkansstrukturerna behöver det också funderas över huruvida lärosäten förmår arbeta med enskilda avtal mot väldigt många skolhuvudmän, eller om det finns andra lösningar som möjliggör deltagande för flertalet olika huvudmän som samtidigt är gångbart för lärosätet.

Den tredje friktionsytan handlar om grundforskning i relation till praktiktäna forskning, vilket kopplas till forskares karriärvägar och meritering. Vid nästan alla lärosäten framstår detta som en fråga som måste hanteras. Meriteringssystemets uppbyggnad, där vetenskapliga publikationer i internationella tidskrifter och lärosätets förväntan att forskare publicerar sig i internationella tidskrifter kan försvåra forskares möjligheter att delta i tidskrävande samverkansprojekt. Praktiktäna samverkansforskning beskrivs tidskrävande och utmanande och möjligheten för forskare att meriteras riskerar att bli fördröjd. En annan aspekt rör forskares olika intressen som inte alltid sammanfaller med försöksverksamhetens intentioner.

Individ

I arbetet med rapporterna för de enskilda lärosätena vid Umeå-noden valde vi att modifiera den ursprungliga organisationsteoretiska modellen. I modellens omvandlingsprocess ingår ursprungligen ett fjärde nyckelelement, individ (Hoy & Miskel, 2008). Vi fokuserade i våra analyser på nyckelbegreppen struktur, kultur och politik medan det fjärde nyckelelementet uteslöts. Motivet till detta var att vi vill se på ULF utifrån ett organiseringsperspektiv där individ inte blir en tydlig del, varken i relation till organisering eller genomlysargruppens uppdrag. I processen att sammanställa och kondensera genomlysningen har det ändå framkommit att finns individaspekter som är av betydelse.

Gemensamt för alla lärosäten är att arbetet med försöksverksamheten i huvudsak samordnas och organiserats av ett fåtal personer. Under genomlysningen har vi reflekterat över hur dessa personers plats i organisationen och deras kontaktnät får betydelse för utfallet och hur det kan stärka arbetet med ULF. Det finns exempel på hur arbetet stärkts då ULF-ansvariga, även före tiden i ULF, bedrivit forskning i ämnen tydligt kopplade till ULF:s uppdrag och också haft samverkanstjänst hos en skolhuvudman. Det faktum att ett fåtal personer ansvarar för ULF-verksamheten gör också verksamheterna mer sårbara. Vi ser att lärosäten utvecklar och omorganiserar strukturen i samverkansorganisationen utifrån erfarenheter som erhållits under försöksperioden. Individdimensionen har också betydelse för de aktiviteter som genomförts inom försöksverksamheten. Vid flera lärosäten har personliga kontakter haft betydelse för att bilda projektgrupper i forsknings- och utvecklingsprojekt. Personliga relationer är viktiga för att hitta gemensamma intresse och utifrån dessa skriva ansökningar.

Utfall

I de enskilda lärosätesrapporterna har en sammanställning gjorts av de aktiviteter lärosädet haft inom försöksverksamheten (Ahlström et al., 2022a; b; Benerdal et al., 2022; Cervantes et al., 2022a; b; Westman et al., 2022). I tabell 2 har en sammanställning gjorts för hela noden och bilden som framträder är att nodens aktiviteter under den första perioden av försöksverksamheten är såväl många som varierande.

Aktiviteter

Nedan följer en sammanställning av de aktiviteter som genomförts inom ramen för ULF-försöksverksamhet vid de lärosäten som tillhör Umeå-noden. Aktiviteterna går att samla under några gemensamma teman, men inom dessa finns en variation. Exempelvis inom utvecklingsaktiviteter, dessa omfattar både kortvariga utvecklingsprojekt med få personer (som parlärarskap) till organisatoriska utvecklingsprojekt (som forsknings- och utvecklingsråd).

Tabell 2. ULF-aktiviteter inom Umeå-noden

	Forskningscirkelar/ nätverk	Forskningsprojekt/FoU- projekt	Utvecklingsprojekt
Högskolan Dalarna	Ca 5 cirkelar Nätverk	Samproduktion vetenskaplig artikel	Parlärarskap Lokal praktikutveckling
Luleå tekniska universitet	UDiN (FoU-konferenser och seminarier) Forskarskolan PROFS	Aktionsforskning 6 FoU-projekt	Examensarbeten i samverkan Forskning- och utvecklingsråd Samverkansorganisationer Bygga FoU-miljö
Mittuniversitetet	7 forskningscirkelar	2 forskningsprojekt	
Mälardalens högskola		Forskning om samverkan/antologi	
Örebro universitet	Workshops	18 forskningsprojekt	7 utvecklingsprojekt
Umeå universitet	Seminarium för kompetensutveckling Kunskapsveckan	5 Forsknings- och utvecklingsprojekt	Bygga FoU-miljö

Avtal med skolhuvudmän

I arbetet med ULF-försöksverksamhet vid Umeå-noden finns det variation i hur de medverkande lärosätena använt avtal i sitt arbete. I genomlysningens data finns 43 avtal som gäller en ULF-aktivitet och som skrivits mellan lärosäten och skolhuvudmän. Avtalens utformning skiljer sig åt. Det finns en grupp avtal som har en tydlig ULF-ingång där de grundläggande förutsättningarna och utgångspunkterna för hela försöksverksamheten tas upp. I andra avtal skrivs enbart om den specifika aktivitet man avser genomföra och förutsättningarna för denna. I datamaterialet framkommer att arbetet med formuleringen av avtal upplevs som värdefullt av många, processen ger upphov till en dialog som fördjupar förståelsen för det som ska göras. Det är troligt att avtalens utformning har betydelse för innehållet i dessa dialoger.

Det finns lärosäten som i huvudsak genomfört ULF-aktiviteter genom att upprätta avtal med enskilda skolhuvudmän. Det finns en kategori av avtal som gäller ett specifikt forsknings- eller utvecklingsområde, så som dans i förskolan eller språk i svenskämnets praktik. En annan kategori avtal gäller forsknings- eller utvecklingsarbete mer generellt, så som att avtalet syftar till att öka lärarens och forskarens medverkan i FoU-arbete. De flesta lärosäten vid noden har genomfört försöksverksamheten genom att skriva en del avtal men också genomföra aktiviteter utan sådana. I dessa fall skrivs avtal vid ett större forsknings- och/eller utvecklingsprojekt

medan kortvariga aktiviteter, som seminarier och forskningscirkelar, genomförs utan avtal eller inom ramen för ett övergripande avtal.

Övergripande avtal fanns hos flera lärosäten redan före starten av försöksverksamheten. Dessa har i flera fall legat till grund för lärosätets utformning av ULF-aktiviteter. Anknutet till dessa avtal finns också ett forum för samverkan vid lärosäten, dessa behandlas i denna rapport under avsnittet Struktur. För de lärosäten som inte hade något sådant forum syns i tabell 2 att en del av aktiviteterna under ULF-tiden ägnats åt att inrätta sådana. Till skillnad mot de förstnämnda har de i dessa fall utvecklats tillsammans med enskilda huvudmän. I genomlysningen framkommer förtjänster och potentiella nackdelar med båda varianterna. Med de generella samverkansavtalen har arbetet en grund att utgå från, men samtidigt är ett avtal inte någon garanti för att lärosätet och den enskilda skolhuvudmannen samverkar i något forsknings- och utvecklingsarbete. Det kan också innebära att avtalet blir så generellt att det inte uppfyller parternas förväntningar. När det gäller avtal som skrivs direkt för en ULF-aktivitet föregås ofta avtalet av fördjupade diskussioner om innehållet, men för lärosätets del blir det också ett omfattande arbete att skriva den typen av avtal med många huvudmän.

Enskilda uppdrag inom ULF-verksamheten

Gemensamt för alla lärosäten är att verksamheten inom ULF leds av en grupp personer som kallas styrgrupp eller operativ grupp. Det finns också personer som har hela eller delar av sin tjänst finansierad genom försöksverksamheten och som i de flesta fall ingår i gruppen som leder arbetet. Det är dels de personer som fått ett särskilt ansvar för helheten i arbetet, så som projektledare, delprojektledare, verksamhetsutvecklare eller koordinatörer. Flera lärosäten har dels tillsatt samverkanslektorat, ibland med uppdraget att arbeta direkt med enskilda samverkansaktiviteter, ibland med uppdraget att beforska samverkan och i något fall att administrera nodens arbete. Karaktären på samverkanslektorernas uppdrag får betydelse för utfallet av lärosätets ULF-arbete.

Vad har aktiviteterna lett till?

En tydlig följd av ULF-arbetet är att det organiserats fler samverkansmöjligheter. I tabell 2 finns flera exempel på utvecklingsprojekt som syftar till att bygga nya forsknings- och utvecklingsorganisationer. I tabellen gäller det samverkansorganisationer som utvecklas i samarbete mellan lärosäten och skolhuvudmän. Avtalen för dessa har två typer av utformningar, dels finns det generella samverkansavtal som ser lika ut för alla skolhuvudmän och dels finns det avtal som är unika för varje skolhuvudman.

Genom försöksverksamheten har också modellerna för ansökningar till FoU-projekt utvecklats för att parterna ska lära känna varandra under ansökningsprocessen. I vårt material finns flera exempel på hur man arbetar för att öka samverkan inför en forskningsansökan. Lärosäten har prövat att hålla workshops för både forskare och representanter för skolhuvudmän. Det finns också exempel på hur man i framtiden kommer att erbjuda finansiering till både lärosäte och huvudmän vid arbete med att utveckla en ansökan. Ett annat exempel är en ny modell för ansökan till FoU-projekt, i vilken forskare och deltagare från skolhuvudmännen tillsammans lämnar in en ansökan. Ansökan bedöms sedan av interna representanter vid lärosätet, representanter från skolhuvudmännen och externa representanter. I vårt material ser vi att många reflekterar över vems utvecklingsbehov som tillgodoses hos skolhuvudmannen. Många menar att förvaltningsnivån har varit väl representerade medan förskollärares och lärares frågor kommit i bakgrunden. De nya ansökningsförfarandena kan ge större möjlighet för flera röster att höras.

Det framkommer också i vårt material att både lärosäten och skolhuvudmän ser utvecklingsbehov i den egna organisationen. Representanter för skolhuvudmän uttrycker exempelvis ett behov av att fånga upp fler utvecklingsbehov som identifierats av förskollärare eller lärare. Lärosätesrepresentanter vill involvera fler forskare i försöksverksamheten och påtalar utmaningen i att åstadkomma en fungerande, intern kommunikation. Ett rimligt antagande är att båda organisationerna kommer att utvecklas utifrån de behov man identifierat.

Identifierade behov är ett exempel på hur ULF-arbetet ökat kunskapen om samverkan, och *lärande om* samverkansarbete som en följd av försöksverksamheten är något som framträder i vårt material. Ett annat exempel är att många uttrycker en ökad kunskap om varandras verksamheter och expertis. Vi ser exempel på hur skolhuvudmän med en välutvecklad intern samverkansorganisation får stor nytta av ULF-projektet. Uppbyggnaden av en intern samverkansorganisation förutsätter i de flesta fall att skolhuvudmannens organisation är tillräckligt stor och en risk skulle kunna vara att försöksverksamheten ökar skillnaden mellan stora och små huvudmän.

Det finns en typ av ULF-aktiviteter som är möjliga att delta i utan att huvudmannorganisationen har en utvecklad FoU-verksamhet. Exempel på det är olika forum för kollegialt lärande på vetenskaplig grund, så som utvecklingsprojekt, nätverk, forskningscirkel och lokal praktikutveckling. I alla dessa finns det vetenskapliga perspektivet närvarande genom litteratur och forskarutbildade deltagare. Aktiviteterna kan också fungera för att sänka tröskeln som kan finnas för ett så stort åtagande som ett FoU-projekt är. Utformningen av aktiviteterna är inte identiska men gemensamt för dem alla är att de medför möjligheter att lära känna varandra och att identifiera intresseområden för forsknings- och utvecklingsprojekt. Målsättningen att öka möjligheterna för den typen av möten finns genomgående i vårt material och vi kan se att det vid flera lärosäten finns ytterligare planer för detta. Behovet tycks finnas, enkätens påstående att ULF har bidragit med ett vetenskapligt förhållningssätt i den egna organisationen delas inte av alla representanter hos skolhuvudmän.

Det förra anknyter till i vilken grad ULF-aktiviteterna påverkat hela den aktuella organisationen vid lärosätet och hos skolhuvudmän och resultatet i genomlysningen visar att många deltagare menar att det är för tidigt att säga. Många forskningsprojekt pågår fortfarande och resultaten har inte publicerats ännu. Det är troligt att de som medverkar i projekten har fått nya erfarenheter, men spridningen utanför projekten är troligtvis ännu begränsad. Det är något som dock håller på att ändras. Efter genomlysningens datainsamling har två antologier om forskning i samverkan och en rapport om examensarbeten i samverkan publicerats inom noden. Seminarium och mötesplatser för kompetensutveckling har också inrättats och har potential att öka spridningen av resultat.

Den senare typen av aktiviteter har dels utvecklats i försöksverksamheten men har också funnits tidigare och kunnat utökas under försöksperioden. En variation finns i vilken omfattning lärosäten utvecklat nya aktiviteter i försöksverksamheten. Det finns lärosäten som genom försöksverksamheten sett möjligheten att få växla upp aktiviteter man haft sedan tidigare men i de flesta fall har flera nya aktiviteter provats. Vilka aktiviteter man tidigare haft skulle kunna påverkat vad lärosätena valt att göra under försöksperioden. Det skulle kunna vara en delförklaring till att lärarutbildningen genomgående har kommit in sent när aktiviteter utvecklats. Det finns dock flera exempel på hur lärarutbildare deltar i ULF-aktiviteter och det finns en uttryckt vilja hos flera lärosätesrepresentanter om att även involvera lärarstudenter i större utsträckning.

Sammanfattningsvis finns en stor variation inom de aktiviteter som genomförts inom Umeå-noden. Det finns dock faktorer som är gemensamma för många av aktiviteterna. En sådan faktor är att båda parter i samverkan ska bidra med sin kompetens. Arbetssättet kan ses som ett uttryck för det som i Umeå-nodens ULF-plan beskrivs som att arbetet ska ske symmetriskt och komplementärt. Flera exempel på det finns bland aktiviteterna, ett är att det utvecklats samverkansorganisationer och ansökningsförfaranden som utgår från att representanter från lärosäte och skolhuvudmän gör ett gemensamt arbete. Ett annat är olika forum för kollegialt lärande. Det symmetriska och komplementära perspektivet är även något som många tar upp i intervjuer och samtal. Vi ser i genomlysningen också exempel på aktiviteter som enbart berör personal vid lärosätet vilket väcker frågor om vad som ska rymmas inom ramen för ULF. Försöksverksamheten vid Umeå-noden har byggt på stor frihet för de enskilda lärosätena och i framtiden behöver man ta ställning till om det också ska gälla för ULF framgent.

Övergripande hinder och möjligheter

I genomlysningens uppdrag ingår att identifiera övergripande hinder och möjligheter som finns i samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten i ULF-arbetet. De identifierade möjligheterna och hindren kan innebära både möjliggörande och mer utmanande aspekter för lärosäten och skolhuvudmän. I det följande diskuteras aspekter som har identifierats som potentiella hinder och möjligheter: stor tilltro och frihetsgrad för lärosätens möjlighet att utforma försöksverksamheten vid sitt lärosäte, särskiljande av ULF-försöksverksamhet från annan samverkan, befintliga vs nya strukturer, skolhuvudmäns olika förutsättningar och likvärdighet, symmetrisk komplementär samverkan och uppföljning.

Som framgått ovan har Umeå-nodens upplägg av försöksverksamheten inneburit stora möjligheter för lärosäten att utforma ULF utifrån sina förutsättningar. Det finns en stor tilltro till de olika lärosätenas arbete från det nod-ansvariga lärosätet; där självständighet, kreativa lösningar, och varierande aktiviteter och samverkansformer möjliggörs. Det indikerar därmed ett stort ansvar för respektive lärosäte att utforma ULF-verksamheten i enlighet med avtal. Å andra sidan kan det löst formulerade uppdraget innebära svårigheter för nod-ansvariga att följa upp ULF-satsningen, och därmed avgöra hur ULF-medlen används i respektive verksamhet. Det har i genomlysningen varit en utmaning att identifiera vad som är ULF och vad som är andra typer av samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän. Resultatet indikerar en glidning mellan andra samverkansformer och ULF-samverkan, där lärosätesrepresentanter och skolhuvudmannarepresentanter har svårt att skilja mellan ULF-samverkan och andra samverkansformer. Detta kan uppfattas som ett hinder för själva genomlysningen, som har fokus på ULF specifikt, men det kan också påverka lärosätens och skolhuvudmäns möjlighet att utveckla samverkan i relation till vad som är ULF specifikt. Å andra sidan kan svårigheten att särskilja ULF från annan samverkan också uppfattas som något positivt i de fall där ULF-andan speglar samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten i ett mer holistiskt perspektiv. I detta fall kan ULF snarare förstärka redan påbörjad samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän med en ökad betoning på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

I ULF-arbetet har både befintliga och nya strukturer för samverkan använts, vilket kan uppfattas som möjligheter för lärosäten och skolhuvudmän att fortsätta ett redan påbörjat samverkansarbete. Möjligheten att använda befintliga strukturer och skapa nya kan ses som en styrka i ULF-arbetet; men det kan också finnas risker. De befintliga strukturerna bidrar till att ge förutsättningar för ULF-samverkan att utvecklas på ett gynnsamt sätt; men potentiella risker med att endast använda befintliga strukturer kan vara att nya sätt att samverka inte skapas och att aktiviteter i stor utsträckning präglas av redan upptrampade stigar. Å andra sidan har nya strukturer skapats, för att bland annat strukturera upp samverkan så att betydelsen av personliga kontakter minskar. Väl fungerande strukturer kan uppfattas som ett sätt att komma ifrån att personliga kontakter avgör om skolhuvudmän får ta del av ULF. Personliga kontakter uppfattas som sårbara, samtidigt som de kan vara en drivkraft för både lärosäten och skolhuvudmän. Strukturer ses som en möjlighet att öka likvärdighet för skolhuvudmän med olika förutsättningar att delta i ULF; men de kan också utgöra ett hinder för symmetrisk komplementär samverkan. Exempel på aspekter relaterat till detta berör vem som identifierar verksamheternas utvecklingsbehov och att beslut fattas högt upp i organisationerna. Att beslut fattas högt upp i organisationerna kan å ena ses som möjliggörande då det är ett sätt att skapa förutsättningar för ULF-arbetet och de samverkande parterna. Å andra sidan kan det utgöra ett hinder för delaktighet bland professioner längre ut i organisationerna. Ett exempel på detta kan vara att lärares frågor riskerar att hamna i bakgrunden.

Det kan utifrån underlaget konstateras att skolhuvudmän har varierande förutsättningar att delta i ULF, och därmed finns det en risk att det blir ett A- och B-lag; där vissa skolhuvudmän får

fördelar i relation till andra skolhuvudmän. Vi kan också konstatera att det är få fristående skolhuvudmän som deltar i försöksverksamheten inom Umeå-noden. Kopplat till detta finns det utmaningar att bygga samverkan med fristående skolhuvudmän då det exempelvis saknas uppbyggda nätverk på regional nivå. Skillnaderna kan även uppstå inom skolhuvudmännens egen verksamhet, där det kan finnas olika intressen som påverkar deltagande och spridning av resultat. Detta indikerar på att likvärdighet kopplat till skolhuvudmäns förutsättningar att delta i förlängningen kan påverka likvärdig utbildning för barn och elever. För att möjliggöra för de skolhuvudmän som av olika anledningar inte kan delta i ULF-relaterade aktiviteter blir spridning av resultat en viktig kvalitets- och likvärdhetsfråga.

Avgörande faktorer som tycks påverka vilka möjligheter som skapats via ULF handlar om mötet mellan skolhuvudmän och lärosäte, där dialog, relationsbyggande och stöd från ledning framstår som betydelsefulla för hur ULF-arbetet fortskrider och utvecklas.

Skolhuvudmannarepresentanter och lärosätesrepresentanter tycks ha en vilja att utveckla fungerande samverkan, där dialog, och respekt för varandras verksamheter och professioner är i fokus. Samtidigt finns det indikationer på försvårande omständigheter rörande symmetrisk komplementär samverkan, där lärosätet ansvarar för ULF, och är de som tilldelas medel. Detta innebär att uppdragets upplägg är asymmetriskt till sin grund och därmed blir dialog, relationsbyggande och ledningens stöd viktiga i respektive verksamhet.

En försvårande aspekt som har identifierats berör tidsaspekten rörande avtalsskrivning mellan lärosäten och skolhuvudmän. Avtalsskrivandet uppfattas som en tidskrävande process, i vilken lärosäte och skolhuvudmän bland annat för dialog kring aspekter som grundläggande ställningstaganden, insatser, aktiviteter och förväntningar. Lärosätena har också många potentiella skolhuvudmän att samverka med, vilket innebär att det vid vissa lärosäten är många samverkansparter att förhålla sig till. Detta innebär att det kan påverka lärosätenas möjlighet att skriva avtal. En annan försvårande aspekt som kan utgöra hinder för ULF, handlar om lärosätenas karriär- och meriteringssystem, där samverkansforskning uppfattas ta lång tid och därmed förlänger tidshorisonten för forskares meritering.

En aspekt som kan beskrivas både som en möjlighet och ett hinder är den relativa frihet lärosätena har haft under försöksperioden. Denna frihet har gjort att lärosätena har kunnat skapa olika ULF-verksamheter baserade på de enskilda förutsättningarna. På detta sätt skapas en pluralitet i genomförande snarare än att det finns *en* idealtyp som lärosätena förväntas underordna sig. Genom denna pluralitet skapas olika erfarenheter vilka kan utbytas nodgemensamt i syfte att ta lärdom och inspiration av varandra både i relation till det som fungerat väl men också eventuella misslyckanden eller utmaningar som uppstår i ULF-arbetet. Lärosätesmötena har i genomlysningen beskrivits som givande för lärosätenas arbete med försöksverksamheten. Vi ser dock också utmaningar och potentiella hinder i denna frihet vilket kan vara att på nod-nivå öppna upp för avtal som kan vara svåra att relatera till det gemensamt framtagna ställningstagandena. Det blir därför viktigt att de avtal som skrivs mellan noden och lärosätena formuleras på ett sådant sätt att de utgår från dessa ställningstaganden. En annan utmaning med det löst formulerade uppdraget berör uppföljningen av lärosätenas arbete med ULF. Uppföljningen har framförallt skett via ekonomisk uppföljning och delrapportering av lärosätenas aktiviteter. Genom de indikationer som finns på att det är svårt att skilja på rena ULF-aktiviteter och annan typ av aktiviteter i ULF-anda, är det viktigt att lärosätena rapporterar in de ULF-specifika aktiviteterna. En potentiell utmaning i relation till detta är att det ansvariga nod-lärosätet har begränsad insyn i de olika lärosätenas "renodlade" ULF-arbete.

Diskussion

I detta avsnitt diskuteras metodologiska utmaningar och styrkor i relation till genomlysningens genomförande. Vidare förs en avslutande diskussion kring resultatet relaterat till genomlysningens syfte och teoretiska utgångspunkter.

Metoddiskussion

Genomlysningsuppdraget av Umeå-nodens försöksverksamhet har genomförts under perioden september 2020 t.o.m. februari 2022. Datainsamlingen skedde t.o.m. juni 2021, vilket innebär att förändringar i lärosätenas ULF-arbete efter juni 2021 inte ingår i genomlysningen. Hösten 2021 ägnade genomlysningsgruppen till att bearbeta och analysera det insamlade materialet inför skrivandet av en delrapport, sex lärosätesrapporter och en slutrapport. Vi i genomlysningsgruppen är väl medvetna om att arbete med försöksverksamheten har utvecklats sedan materialinsamlingen genomförts, och att vissa aktiviteter därför inte ingår i genomlysningen.

I detta avsnitt diskuteras de fördelar och utmaningar som vi i genomlysningen reflekterat kring avseende genomlysningens genomförande. Den första aspekten vi vill lyfta är urvalet av deltagande lärosätesrepresentanter och skolhuvudmannarepresentanter. I urvalet av respondenter till genomlysningen vände vi oss till lärosätesrepresentanter inom lärosätesgruppen för att få hjälp med att identifiera deltagare från respektive lärosäte. Fördelen med angreppssättet var att de representanter som omfattades av ULF:s försöksverksamhet skulle få dela med sig av sina erfarenheter via enkäter, gruppintervjuer och/eller dialogforum. Detta kan ses som en styrka i genomlysningen då relevanta personer deltar i genomlysningens datainsamling. Den utmaning vi identifierat handlar om den ojämna fördelningen av representanter från skolhuvudmän och lärosäten som finns mellan de sex olika lärosätena. Här hade vi kunnat vikta antal deltagare från respektive lärosäte, men vi beslutade oss för att det är bättre att få så många svar som möjligt oavsett vilket specifikt lärosäte respondenten var kopplad till. Skillnaderna i antal respondenter kan till viss del förklaras med lokala förutsättningar för lärosätets ULF-verksamhet. Den andra aspekten vi vill lyfta fram handlar om enkäternas svarsfrekvens. Svarsfrekvensen för skolhuvudmännen var 44% och för lärosätena 69%, men fördelningen i relation till specifika lärosäten skiljer sig. Det innebär att genomlysningen har ett större underlag i relation till vissa lärosätens försöksverksamhet. Den tredje aspekten rör dialogforumens upplägg. Vid dialogforumen valde vi att blanda skolhuvudmän som samverkade med olika lärosäten, där de fick möjlighet att föra dialog kring erfarenheter. Genom att blanda grupperna var syftet att bidra med kunskaper mellan olika skolhuvudmän och lärosätens upplägg. Ett alternativ som vi diskuterade var att skolhuvudmän kopplade till samma lärosäte skulle bilda en grupp, men utifrån fördelningen av de anmälda ansåg vi att det var bättre att blanda grupperna.

En annan aspekt vi har diskuterat inom genomlysningsgruppen är att det för oss blivit tydligt att det inte alltid är tydliga gränser mellan ULF-försöksverksamhet och annan samverkan mellan lärosätet och skolhuvudmän. Detta behöver inte vara ett problem i sig, det kan snarare betraktas som en styrka att olika aktiviteter samverkar och kan skapa synergieffekter. Men vi kan konstatera att det har varit en utmaning att hantera i genomlysningen och hur vi ska tolka och förstå enkätsvar och skolhuvudmannarepresentanters resonemang under dialogforumen. I rapporteringen har vi försökt att tydliggöra vad som är ULF, men i de fall det varit relevant har även "övriga" aktiviteter beskrivits.

Avslutningsvis, har vi reflekterat över genomlysningsgruppens sammansättning, där samtliga deltagare utgörs av forskare vid något av de deltagande lärosätena, men där representation från skolhuvudmännen saknas. Här hade en referensgrupp bestående av skolhuvudmän kunnat bidra till genomlysningen med ytterligare perspektiv.

Avslutande diskussion

Syftet med denna rapport var att undersöka lärosätenas arbete med ULF-avtal, samt analysera övergripande hinder och möjligheter till samverkan på ett mer generellt plan mellan lärosäte och skolhuvudmän inom Umeå-noden. Samverkan i sig innebär gränsöverskridande arbete där olika kompetenser, förväntningar och maktaspekter framträder, baserade på de förutsättningar och den struktur, kultur och politik som genomsyrar skolhuvudmän och lärosätets arbete (jfr. Hoy & Miskel, 2008). I detta perspektiv är det relevant att spegla ULF:s försöksverksamhet i relation till samverkan ur ett teoretiskt perspektiv, där samverkan möjliggör för utveckling samtidigt som det utmanar verksamheternas organisationer. ULF:s försöksverksamhet kan uppfattas som en konsekvens av skollagens skrivning att utbildning ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Skrivningen innebär att det finns gemensamma aspekter som lärosäten och skolhuvudmän behöver förhålla sig till och som kan agera som en drivkraft för att i samverkan hitta lösningar där vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet utvecklas inom respektive verksamhet (jfr. Mörndal, 2018). I Umeå-nodens ULF-plan framhålls vikten av att; testa olika samverkansmodeller, ett symmetriskt komplementärt förhållningssätt, skolans behov som vägledande, praktisknära forskning av kvalitet och i nära samverkan med verksamhetsutveckling, och att lärarutbildningen involveras i försöksverksamheten.

Det vi kan konstatera är att det finns utmaningar kopplade till samtliga områden, även om det hos aktörerna finns en ambition och vilja att samverka och ta tillvara på varandras kompetenser, erfarenheter, och professioner. Genomlysningen har visat på olika sätt att organisera för ULF:s försöksverksamhet. I arbetet används både befintliga och nya samverkansstrukturer, där vissa lärosäten har gjort mer omfattande förändringar än andra. Vidare har det varit tydligt att struktur, kultur, politik och individ hänger samman och skapar förutsättningar för vilka aktiviteter som genomförs vid de olika lärosätena. Det påverkar också hur samverkan mellan lärosäte och skolhuvudmän tar sig uttryck. I resultatet kan vi se hur skolhuvudmän och lärosäten positionerar sig, och hur samverkan synliggör de olika aktörernas gränser i form av olika kompetenser, kunskaper, normer, organisationskulturer, syften och regelverk (jfr, Mörndal, 2018; Löfström, 2010; Löfström, 2001). Ett exempel på detta rör integreringen av ULF i lärarutbildningen, som vi ser som ett utvecklingsområde, och där lärosätena har lagt minst fokus. Samverkan kring examensarbeten är dock ett område som prövats, och där olika gränser mellan akademien och skolhuvudmän synliggörs. Samverkansgränserna i form av olika uppdrag och traditioner gör att det blir komplext, och där tidsaspekten utifrån hur examensarbeten organiseras vid lärosäten blir gränssättande. En annan aspekt handlar om gränser mellan akademien och skolhuvudmän, och interna gränser som synliggörs handlar exempelvis om; vem/vilka som har tolkningsföreträde rörande verksamhetens behov, forskares forskarintressen och meriteringssystemets uppbyggnad. Ovanstående visar hur olika förutsättningar, struktur, kultur, politik och individ påverkar möjligheten till samverkan inom ULF och vilka utfall som samverkan leder till.

ULF-planens formuleringar betonar ett symmetriskt komplementärt förhållningssätt när lärosäten och skolhuvudmän samverkar. Det kan konstateras att lärosäten och skolhuvudmän är angelägna om att samverkan ska ske genom dialog och att befintliga och nya strukturer ses som ett sätt att på övergripande nivå arbeta med gränsöverskridande samverkansfrågor. Genom att mötas i dialog skapas förutsättningar för de samverkande parterna att mötas. Den symmetriskt komplementära ansatsen kan relateras till det som samverkansforskningen lyfter fram som centrala aspekter för samverkan; tillit, kommunikation och förtroende (Mörndal, 2018). Genom att mötas i dialog, skapas nya samverkansytter, projekt och aktiviteter inom ramen för ULF; samtidigt byggs nya gränser för de samverkande parterna; där olika förutsättningar påverkar möjlighet att delta i ULF, och där spridning av resultat blir avgörande för likvärdighet mellan skolhuvudmän. I genomlysningen framträder kommunala skolhuvudmän, medan fristående

skolhuvudmän nästan är osynliga. Det finns ett fåtal exempel på både samverkansforum och aktiviteter där fristående skolhuvudmän ingår. Samverkan är tidskrävande och det blir extra framträdande vid skrivande av avtal, där det är många skolhuvudmän som lärosäten samverkar med och där det tar tid att föra dialog. Vi har identifierat några friktionsytor kopplat till det som Hoy och Miskel (2008) benämner som politik, där några av friktionsytorna handlar om uppdragets konstruktion, samt vem som har tolkningsföreträde avseende verksamhetens utvecklingsbehov. Utmaningar med en symmetrisk komplementär ansats framträder samtidigt som samverkan till sin natur har asymmetriska inslag genom att olika praktiker har olika auktoriteter och att det finns beroendeförhållanden (Löfström, 2001). Detta innebär att befintliga gränser utmanas men också att nya gränser konstrueras som utmanar samverkan (jfr. Löfström, 2010).

Det framkommer tydligt i genomlysningen att det har funnits ett undersökande förhållningssätt i skapandet och formerandet av Umeå-noden. Detta förhållningssätt har också kommit att prägla hur man ser på de olika lärosätenas sätt att organisera för ULF. Det har funnits en låg grad av styrning, från nodansvariga, och en hög grad av delaktighet och inflytande hos de deltagande lärosätena. Syftet med det undersökande förhållningssättet har varit att ta fasta på att denna satsning har varit en försöksverksamhet. Detta är också tydligt när man läser Umeå-nodens ULF-plan där det skrivs fram att ULF primärt inte handlar om att bevilja medel till FoU-aktiviteter utan att skapa nya arenor för samverkan mellan skolhuvudmän och lärosäten. Denna skrivning är dessutom den första punkten i de nodgemensamma ställningstagandena. I denna skrivning anges med andra ord ett huvudsakligt syfte för ULF-arbetet inom noden. I de avtal som sedan skrivits mellan noden och de enskilda lärosätena kan vi se att det finns en variation mellan hur tydligt detta syfte har skrivits fram och varit ledande i avtalsskrivandet. Detta kan kanske kopplas till det undersökande förhållningssättet. Med andra ord att man från noden inte ville vara för styrande i relation till lärosätena och att en sådan styrning skulle kunna innebära att man inte tog tillvara på möjligheten att skapa förutsättningar att prova sig fram vilket skulle kunna beskrivas som något nodspecifikt i fråga om grundläggande idéer och förhållningssätt kopplat till lärosätenas autonomi. Som genomlysare kan vi se att denna autonomi har varit en förutsättning för att kunna omsätta det undersökande förhållningssättet i praktiken. Detta har inneburit att vi kan se olika former av organisering av samverkan hos de olika lärosätena, olika prioriteringar och variationer i fokus.

Vi ser exempel på lärosäten som organiserat sin samverkan i en platt struktur där ambitionen varit att få så många kommunala huvudmän som möjligt representerade, vi ser exempel på samverkan i olika råd där ett mindre antal huvudmän sitter representerade vilka i sin tur samverkar med övriga huvudmän genom existerande nätverk, vi ser lärosäten som fokuserat forskning om samverkan, vi ser lärosäten som verkar prioriterat att initiera många FoU-insatser i samverkan. Givet pluraliteten utifrån nodens arbetssätt skapas också mycket kunskap om styrkor och utmaningar i att arbeta i och med samverkan. En fråga som uppstår i relation till denna autonomi är vad man, på nodnivå, kan dra för lärdomar? Vilken kunskap har genererats? Ett argument för att låta graden av frihet, inom noden, vara hög är att det är en försöksverksamhet och att som en sådan bör man prova sig fram. En fråga som man kan ställa i relation till detta "frihetliga" upplägg är för vem man prövar sig fram, vems samverkansresa är det vi genomlyser? Är det för att nå en nodgemensam kunskap som kan utgöra grunden för att skapa en ram för samverkan i fråga om struktur och kultur? Eller är det de enskilda lärosätena som prövar sig fram i syfte att finna en samverkan som passar de egna förutsättningarna bäst? Att samverka mellan lärosäte och skolhuvudmän kanske är en konstant resa som måste ta olika riktningar, som måste vara organisk och föränderlig, i så fall kan varje lärosätes resa betraktas som ett mål i sig. Med andra ord genereras en gemensam kunskap i samverkan kopplat till de olika lärosätena och skolhuvudmännen som kan agera som en grund att stå på när ULF går från

att vara en försöksverksamhet till något permanent. Den nodgemensamma samverkan mellan lärosätena kan då fortsatt präglas av ett undersökande förhållningssätt vilket kräver en hög grad av autonomi hos de deltagande lärosätena. Denna samverkan kan då vara en arena där lärosätena kan mötas för att diskutera, reflektera och stödja varandra i ULF-arbetet.

Med utgångspunkt i denna pluralitet kommer de samverkande skolhuvudmännen möta olika ULF beroende på vilket lärosäte de är kopplade till i Umeå-noden. ULF är med andra ord inte likadant på LTU som vid MIUN. Frågan är hur stor roll det spelar? Ett sätt att garantera att det grundläggande syftet med ULF ändå uppnås oavsett vilket lärosäte man samverkar med är det nodgemensamma arbetet. Att den plan som formuleras inom noden för ULF-arbetet måste därför vara en utgångspunkt för dels avtalsskrivande mellan nod och lärosäten men också en utgångspunkt för de nodgemensamma diskussionerna. Med andra ord kanske ett undersökande förhållningssätt är en förutsättning för att varje lärosäte ska kunna skapa ett ULF som matchar de egna förutsättningarna men att målbilden och de nodgemensamma ställningstagandena får vara vägledande och synliga i syfte att säkerställa likvärdighet för de skolhuvudmän som engagerar sig i ULF-samverkan oavsett vart i landet man befinner sig eller vilket lärosäte man samverkar med. Sammanfattningsvis kan vi se att det nodgemensamma arbetet därför blir centralt och att det är på den arenan som ULF blir en helhet av de delar som de olika lärosätena utgör. Det är i detta arbete som likvärdighet och strävansmål diskuteras, fastställs, utmanas och följs upp.

Titeln på denna rapport är Utveckling, lärande, forskning? Frågetecknet symboliserar genomlysningssuppdraget och de frågeställningar vi ämnat besvara i detta arbete. Vi ställde oss frågorna hur försöksverksamheten organiserats inom noden, vilka mönster som framträder hos de olika lärosätenas arbete att realisera ULF samt om vi kan identifiera övergripande hinder och möjligheter i samverkansarbete vid lärosätena. Avslutningsvis kan vi säga att de olikheter vi identifierar hos lärosätena gör att det inte går att beskriva det nodgemensamma arbetet som en arena där man likformat uppdraget, det rör sig snarare om en diskussions- och tolkningsarena. Arenan för realisering och organisering blir därför på de enskilda lärosätena. Utifrån denna bild blir det en utmaning att räta ut frågetecknet till ett utropstecken på nod-nivå. Vi kan se att det finns olika prioriteringar hos lärosätena vilket leder till att vissa har fokuserat U:et i ULF, andra har prioriterat Forskningsdelen men en generell bild är att en utmaning för ett flertal lärosäten har varit att integrera lärarutbildningen (L:et) i ULF-arbetet. Pluraliteten inom Umeå-noden gör att frågetecknen och utropstecken finns på olika delar i uppdraget beroende på vilket lärosäte som studeras. Inom ramen för en försöksverksamhet och i ett arbete med att skapa och utveckla samverkan mellan lärosäten och skolhuvudmän krävs ett undersökande och organiskt förhållningssätt. Det gör att det alltid kommer att finnas, och skapas nya, frågetecken vilka behöver adressera inom ramen för ULF-arbetet.

Referenser

- Ahlberg, A. (2001). *Lärande och delaktighet*. Studentlitteratur.
- Ahlström, B., Benerdal, M., Cervantes, S. & Westman, A-K. (2021). *Huvudmännen i fokus - Delrapportering från genomlysningen av Umeå-nodens ULF-försöksverksamhet*. Nås via <https://www.ulfavtal.se/aktiviteter-/publikationer/rapporter/>
- Ahlström, B., Benerdal, M., Cervantes, S. & Westman, A-K. (2022a). *Mälardalens högskola - Lärosätesrapport från genomlysningen av ULF-försöksverksamheten inom Umeå-noden*.
- Ahlström, B., Benerdal, M., Westman, A-K & Cervantes, S. (2022b) *Luleå tekniska universitet - Lärosätesrapport från genomlysningen av ULF-försöksverksamheten inom Umeå-noden*.
- Alvesson, M. & Björkman, I. (1992) *Organisationsidentitet och organisationsbyggande*. Studentlitteratur.
- Ball, S.J., Maguire, M., Braun, A., Hoskins, K. & Perryman, J. (2012). *How schools do policy: policy enactments in secondary schools*. Routledge.
- Benerdal, M., Ahlström, B., Cervantes, S., & Westman, A-K. (2022). *Mittuniversitetet - Lärosätesrapport från genomlysningen av ULF-försöksverksamheten inom Umeå-noden*.
- Benerdal, M. (2022). Vad vill staten med praktikinära forskning? I Eriksson, I. & Öhman Sandberg A. (red.), *Praktikutvecklande forskning mellan skola och akademi: utmaningar och möjligheter vid samverkan* (s. 23-40). Nordic Academic Press.
- Bolman, L.G. & Deal, T.E. (1997). *Nya perspektiv på organisation och ledarskap*. Studentlitteratur.
- Cervantes, S., Westman, A-K, Ahlström, B., & Benerdal, M. (2022a). *Örebro Universitet - Lärosätesrapport från genomlysningen av ULF-försöksverksamheten inom Umeå-noden*.
- Cervantes, S., Westman, A-K, Benerdal, M., & Ahlström, B. (2022b). *Umeå Universitet - Lärosätesrapport från genomlysningen av ULF-försöksverksamheten inom Umeå-noden*.
- De Wit, F. R., Greer, L. L. & Jehn, K. A. (2012). The paradox of intragroup conflict: A meta-analysis. *Journal of Applied Psychology*, 97(2), s. 360–390.
- Hofstede, G. (1991). *Organisationer och kulturer – om interkulturell förståelse*. Studentlitteratur.
- Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (2008). *Educational administration: theory, research, and practice* (Åttonde upplagan). McGraw-Hill.
- Håård, M. K. (2021). Styrning genom samverkan? –En textanalys av dominerande diskurser i en statlig skolförbättringssatsning. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 26(1), s. 42–69.
- Höög, J., Johansson, O. & Olofsson, A. (2005). Successful principalship: the Swedish case, *Journal of Educational Administration*. DOI: 10.1108/09578230510625692.
- Jacobsen, D.I. & Thorsvik, J. (2021). *Hur moderna organisationer fungerar* (Femte upplagan). Studentlitteratur.
- Keisu, B. Kvist, E & Tafvelin, S. (2020) Konflikter i kvinnodominerade organisationer. I Keisu, B. (Red), *Att arbeta för lika villkor – Ett genus och maktperspektiv på arbete och organisation*. Studentlitteratur.

- Lindensjö, B. & Lundgren, U.P. (2000). *Utbildningsreformer och politisk styrning*. HLS förlag.
- Lundgren, U.P. (1979). *School curricula: content and structure and their effects on educational and occupational careers*. Inst. för pedagogik, Högskolan för lärarutbildning.
- Löfström, M. (2001). Samverkan mellan offentliga organisationer – att konstruera gränser. *Kommunal ekonomi och politik*. 5(2) s. 69–90.
- Löfström, M. (2010). *Samverkan och gränser. Studier av samverkansprojekt i offentlig sektor*. [Doktorsavhandling, Högskolan Borås].
- Mörndal, M. (2018). *"Vi måste takta!" En studie av organisering för samverkan*. [Doktorsavhandling, Mälardalens högskola].
- Nordin, A. (2014). Crisis as a discursive legitimation strategy in educational reforms: A critical policy analysis, *Education Inquiry*, 5(1), s. 109-126.
- Regeringsbeslut U2015/03573/UH, U2017/01129/UH (2017). *Uppdrag om försöksverksamhet med praktiktäna forskning*. Utbildningsdepartementet.
<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2017/03/uppdrag-om-forsoksverksamhet-med-praktiktana-forskning/>, hämtad 2021-11-19.
- Skolverket. (2022). *Samverkan för bästa skola*. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/samverkan-for-basta-skola>, hämtad 2022-02-25.
- ULF-avtal.se. (2021). *Frågor och svar om ULF-avtal*. <https://ulfavtal.se/om-ulf-avtal/>, hämtad 2021-11-19.
- Umeå universitet. (2020a). *Plan: ULF, Utveckling Lärande Forskning*, 2020-07-06. Dnr FS 1.6.1-573-17.
- Umeå universitet. (2020b). *Utlysning: Uppdrag inom ULF - Umeå-noden (se nedan) för 2–5 forskare från medverkande lärosäten att genomlysna och studera samverkan mellan nodens lärosäten och deras skolhuvudmän*. Dnr. FS 2.1.6-883-20.
- Umeå universitet. (2020c). *Delrapport ULF försöksverksamhet*, Dnr: FS 1.6.1-573-17.
- Westman, A-K., Cervantes, S., Benerdal, M., & Ahlström, B. (2022). *Högskolan Dalarna - Lärosätetsrapport från genomlysningen av ULF-försöksverksamheten inom Umeå-noden*.

Bilagor

Bilaga 1 Enkät Skolhuvudmän

Meddelandetext

Hej!

Vi som skriver till dig är Sara Cervantes (Luleå tekniska universitet), Malin Benerdal (Örebro universitet), Anna-Karin Westman (Mittuniversitetet) samt Björn Ahlström (Umeå Universitet). Vi ingår i en extern grupp som har i uppdrag att genomföra en genomlysning av försöksverksamheten ULF (utveckling-forskning-lärande). Vårt uppdrag är att identifiera styrkor och utvecklingsområden inom ramen för ULF i syfte att dra lärdomar av försöksverksamheten. Dessa lärdomar kan komma till nytta för framtida satsningar i syfte att utveckla och förbättra praktiktäna skolforskning. Inom ramen för detta projekt kommer också forskning att bedrivas där denna enkät utgör viktiga data. Deltagande är frivilligt och all information behandlas konfidentiellt. Enkäten består av 22 frågor och beräknas ta ungefär 20 minuter att genomföra. Fråga 8 - 22 är en skala i sex steg där du väljer i vilken utsträckning du instämmer med påståendet. Om det är någonting du inte kan svara på så går det bra att hoppa över frågan.

PS. Om du samarbetar med mer än ett lärosäte svarar du på en enkät per lärosäte. DS.

Tack för att du tar dig tid!

Bakgrundsvariabler

1. Representerar huvudman/kommun (öppen fråga)
2. Titel (öppen fråga)
3. Vilket lärosäte samarbetar ni med?
(Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, Örebro universitet, Högskolan Dalarna, Mälardalens högskola, Mittuniversitetet)
4. Könsidentitet (Man, kvinna, annat)
5. Vilken är din högsta avslutade utbildningsnivå?
(Grundskola, gymnasium, eftergymnasial utbildning (ej högskola/universitet), studier vid högskola/universitet, examen vid högskola/universitet, lic/doktorexamen.)
6. Funktion inom ULF (öppen fråga)
7. Tid i ULF, år (öppen fråga)

Påståenden med slutna svar i skala 1–6 där 1 är ”instämmer helt” och 6 är ”instämmer inte alls”. Möjlighet att kommentera i fritext till varje påstående.

Samverkan

8. Som representant för huvudman har jag fått en tydlig bild av syftet med ULF-satsningen
9. Vi har en väl fungerande samverkan mellan huvudmän och lärosäte inom ramen för ULF
10. Organiseringen av samverkan gör det möjligt för samtliga huvudmän att engagera sig i ULF
11. Jag upplever att alla huvudmän som ingår i samverkan inom ramen för ULF har deltagit aktivt
12. Jag upplever att det har varit enkelt att samverka med lärosätet
13. Det har varit enkelt att identifiera förskolors och skolors utvecklingsbehov inom ramen för ULF
14. Samverkan som utvecklats mellan lärosäte och huvudmän, inom ramen för ULF, ser jag har goda möjligheter att försätta efter försöksperioden

Utveckling

15. Jag upplever att ULF bidragit till att öka min kännedom om enskilda skolors och förskolors utvecklingsbehov
16. Jag upplever att våra utvecklingsbehov har varit prioriterade inom ramen för ULF
17. Det har varit enkelt att organisera för utvecklingsaktiviteter baserat på förskolors och skolors behov inom ramen för ULF
18. Jag upplever att våra insatser kopplade till ULF leder till den utveckling som vi efterfrågat

Forskning

19. Jag upplever att aktuell forskning och vetenskapligt förhållningssätt från lärosätet har bidragit till att utveckla förskolor och skolor i min region
20. Jag upplever att det i våra aktiviteter kopplade till ULF tas hänsyn till rektorers, lärare- och förskollärares erfarenheter på ett bra sätt

Utbildning

21. Inom ramen för samverkan diskuteras hur förskolläraryrket och lärarutbildning är en del av ULF
22. Studenter vid förskolläraryrket och lärarutbildning medverkar i ULF

Bilaga 2 Enkät Lärosäten

Meddelandetext

Hej!

Vi som skriver till dig är Sara Cervantes (Luleå tekniska universitet), Malin Benerdal (Örebro universitet), Anna-Karin Westman (Mittuniversitetet) samt Björn Ahlström (Umeå Universitet). Vi ingår i en extern grupp som har i uppdrag att genomföra en genomlysning av försöksverksamheten ULF (utveckling-forskning-lärande). Vårt uppdrag är att dra lärdomar av försöksverksamheten inom ULF, lärdomar som kan komma till nytta för framtida praktisknära skolforskning. Inom ramen för detta projekt kommer också forskning att bedrivas där denna enkät utgör viktiga data. Deltagande är frivilligt och all information behandlas konfidentiellt. Enkäten består av 22 frågor och beräknas ta ungefär 20 minuter att genomföra. Fråga 7 - 22 är en skala i sex steg där du väljer i vilken utsträckning du instämmer med påståendet.

Tack för din medverkan!

Bakgrundsvariabler

1. Lärosäte
(Umeå universitet, Luleå tekniska universitet, Örebro universitet, Högskolan Dalarna, Mälardalens högskola, Mittuniversitetet)
2. Titel (öppen fråga)
3. Könsidentitet (Man, kvinna, annat)
4. Vilken är din högsta avslutade utbildningsnivå?
(Grundskola, gymnasium, eftergymnasial utbildning (ej högskola/universitet), studier vid högskola/universitet, examen vid högskola/universitet, lic/doktorsexamen)
5. Funktion inom ULF (öppen fråga)
6. Tid i ULF, år (öppen fråga)

Påståenden med slutna svar i skala 1–6 där 1 är ”instämmer helt” och 6 är ”instämmer inte alls”. Möjlighet att kommentera i fritext till varje påstående.

Samverkan

7. Vår organisation för samverkan mellan lärosäte och skolhuvudmän fungerar på ett bra sätt
8. Det har varit enkelt att *upprätta kontakt* med skolhuvudmän
9. Alla huvudmän som ingår i vår samverkan har varit engagerade i ULF
10. Jag upplever att det har varit enkelt att *samverka* med huvudmän som ingår i ULF
11. Den organisation för samverkan som vi har inom ramen för ULF har goda möjligheter att försätta efter försöksperioden

Verksamhetsutveckling

12. Det har varit enkelt att identifiera förskolors och skolors utvecklingsbehov inom ramen för ULF
13. Jag upplever att våra ULF-insatser leder till den utveckling som efterfrågas av huvudmännen
14. Det har varit enkelt att organisera för utvecklingsinsatser baserat på förskolors och skolors behov inom ramen för ULF
15. Jag upplever att förskolors och skolors utvecklingsbehov har varit prioriterade inom ramen för ULF

Forskning

16. Jag upplever att aktuell forskning och vetenskapligt förhållningssätt från lärosätet har bidragit till att utveckla förskolor och skolor i min region
17. ULF har bidragit till att stärka lärosätets forskningsmiljö(er).
18. ULF-satsningen har goda förutsättningar till att bidra med att utveckla forskningen inom utbildningsvetenskap

Utbildning

19. Inom ramen för samverkan med skolhuvudmän är förskollärary- och lärarutbildning en del av ULF
20. Kunskaper som utvecklats inom ramen för ULF har bidragit till att stärka förskollärary- och lärarutbildningarna vid mitt lärosäte
21. Representanter för förskollärary- och lärarutbildningen är aktivt deltagande i ULF vid mitt lärosäte
22. Studenter vid förskollärary- och lärarutbildning medverkar i ULF